

AVAIMIA MATALAN KYNNYKSEN NUORISOASEMA PIENTAREEN TOIMIN-
TASUUNNITELMAAN

Härkönen Minna

Rauhaluoto Titta

Opinnäytetyö, syksy 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Pieksämäki

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja AMK

TIIVISTELMÄ

Härkönen, Minna; Rauhaluoto, Titta. Avaimia matalan kynnyksen nuorisoasema Pientareen toimintasuunnitelmaan. Syksy 2015, 51s

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäki. Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millainen olisi toimiva nuorisoasema. Menetelmänä tässä käytettiin haastattelua. Kyselytutkimuksella puolestaan selvitetään millaista yhteistyötä Nuorisoasema Pientare nyt tekee, sekä millaisena yhteistyökumppanit näkevät yhteistyön tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota Nuorisoasema Pientareen henkilökunta pystyy hyödyntämään tehdessään Nuorisoasema Pientareen toimintasuunnitelmaa Pieksämäen kaupungille.

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Nuorisoasema Pientareen sekä Pieksämäen nuorisotoimen kanssa. Tutkimuksen kohderyhmänä oli Nuorisoasema Pientareen kanssa tällä hetkellä yhteistyötä tekevät tahot. Yhteistyötahoihin kuuluu tällä hetkellä sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisia, koulut, poliisi sekä eri virastoja.

Tutkimus on enimmäkseen laadullinen, ja sen tukena käytettiin myös määrällisiä kysymyksiä. Haastattelua käytettiin kyselyn pohjana ja kysely sisälsi strukturoituja kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Määrällinen aineisto analysoitiin Webropol-ohjelmalla ja laadullinen aineisto sisällön analyysillä.

Kysely lähetettiin 18 yhteistyötaholle. Kyselyyn vastasi yhdeksän yhteistyötahoa (50 %). Tutkimuksen perusteella yhteistyötahot arvioivat moniammatillisen yhteistyön tärkeäksi osaksi nuoren kanssa tehtävää työtä. Ongelmaksi yhteistyötahot kokivat aikataulujen yhteensovittamisen ihmisten erilaisten työaikojen mukaan sekä ajankäytön rajallisuuden. Tulosten perusteella yhteistyötahot olivat motivoituneita kehittämään yhteistyötä Nuorisoasema Pientareen kanssa, mutta kehittämiseen vaadittavia resursseja ei ole riittävästi. Yhteistyö koetaan tärkeänä, mutta Pieksämäen kaupungin tulisi huomioida tämä myös henkilöstömitoituksessa.

Avainsanat: Nuorisoasema, moniammatillisuus, matala kynnyks

ABSTRACT

Härkönen, Minna & Rauhaluoto, Titta. Keys to the low threshold youth centre Pientare`s plan of action. Autumn 2015. 51p.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing. Degree: Nurse (AMK)

The purpose of our research was to find out via interviews and survey what a well-functioning youth centre would be like, and what kind of cooperation youth centre Pientare does at the moment, and how cooperation partners see the cooperation in the future. The purpose of our research was also to produce information to help the youth centre Pientare staff to create a strategy for the city of Pieksämäki.

The research was carried out in cooperation with youth centre Pientare and Pieksämäki youth office. The target groups in this research were social and health care professionals, schools, the police and different boards which already cooperate with youth centre Pientare.

This research is mostly a qualitative research, also having quantitative questions on the side. An interview was used as a base for the survey which contained structured questions and open questions. Quantitative data was analysed with the Webropol-program and qualitative data with the analysis of the content analysis.

Nine cooperation partners answered the survey (50%). The survey was sent to 18 cooperation partners. According to the research the cooperating partners evaluated multi-professional work as an important part of the work done with youngsters. The cooperation partners considered time management and limited time resources as a problem in the cooperation. According to the results the cooperation partners were motivated to develop the cooperation with youth centre Pientare but the shortage of resources for development is holding it back. Cooperation is seen important but the city of Pieksämäki should take it into consideration when planning staff quantity.

Keywords: centre, multi-professional, low threshold

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN TERVEYDEN EDISTÄMINEN	6
2.1 Ennaltaehkäisevä työ	6
2.3 Moniammatillinen verkostotyö.....	8
2.3 Nuoruus, kehityshaasteet ja tuen tarpeet	11
3 HAASTEET NUORTEN TERVEYDEN EDISTÄMISESSÄ.....	14
3.1 Syrjäytymisen ehkäisy	14
3.2 Ehkäisevä päihdetyö	16
3.3 Mielenterveys nuorisotyössä	17
3.4 Nuorten seksuaalisuus	20
3.5 Matala kynnyks nuorisotyössä.....	21
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	23
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYK- SET	25
6 OPINNÄYTETYÖ PROSESSIN KUVAUS.....	26
6.1 Taustaa opinnäytetyölle	26
6.2 Haastattelu materiaalin suunnittelu.....	27
6.3 Haastattelun toteutus.....	27
6.4 Haastattelun tulokset.....	28
7 KYSELY NUORISOASEMAN YHTEISTYÖTAHOILLE	30
7.1 Kyselyn suunnittelu, analysointi ja toteutus	30
7.2 Kyselyn tulokset	31
8 POHDINTA	36
8.1 Opinnäytetyöprosessi.....	36
8.2 Eettisyys ja luotettavuus	37
8.3 Ammatillinen kasvu.....	38
8.4 Opinnäytetyön jatko-aiheet ja päätelmät	39
LÄHTEET.....	41
LIITE 1: Teemahaastattelun runko.....	47
LIITE 2: Saatekirje	48
LIITE 3: Kysely yhteistyötahoille	49

1 JOHDANTO

Nuorten ystävien lehdessä (2010) todettiin uudistetun lastensuojelulain tuovan ehkäisväälle työlle lisää velvoitteita, sillä lastensuojelutyön kokonaistilanne on maassamme kestämaton; esimerkkinä tästä ovat kasvussa olevat huostaanotto-tilastot. Tämä näkyy ehkäisevän työn kyvyttömyys siirtää työn painopistettä varhaiseen tukeen ja mielenterveys- ja päihdetyöhön. Palveluja on, mutta niitä ei pidetä riittävinä ja nuoria tavoittavina. Nuorten hyvinvoinnista on merkittävä yhteiskunnallinen huoli. Pieni osa nuorista voi yhä huonommin, eikä heidän tavoittamisensa ole helppoa. Vuonna 2011 uudistuneessa nuorisolaissa (72/2006) kunnat veloitettiin kehittämään nuorisotyötä moniammatillisissa tiimeissä ja tekemään etsivää nuorisotyötä (Nuorisolaki 27.1.2006/72).

Nuorten aikuisten syrjäytyminen ja sen seurauksena ilmenevät muut ongelmat ovat nousseet 2000-luvulla keskustelun aiheeksi. Monen eri hallituksen tehtävänä on ollut nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen. Huolestuttavana asiana voidaan pitää sitä, miten yhtä useampi nuori ajautuu yhteiskunnan ulkopuolelle tavalla tai toisella (Lehtonen & Kallunki 2013, 130.)

Pieksämäellä nuorisoasema on uudenlainen palvelu, jonka tarkoituksena on auttaa ongelmissa, ennen kuin ne kasaantuvat liian suuriksi nuoren elämässä. Nuoren lisäksi tätä tehdään moniammatillisessa verkostossa sekä yhdessä nuoren lähiverkoston kanssa mikäli tilanne sitä vaatii. Tämänkaltaisen väliportaan palvelu on puuttunut kokonaan Pieksämäen kaupungista. Tämän takia palvelulle on ollut paljon kysyntää nuorisoaseman avautumisen jälkeen.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää millainen on toimiva nuorisoasema sekä, millaisia yhteistyöhön liittyviä kokemuksia, kehittämis ehdotuksia ja odotuksia Pieksämäen Nuorisoasema Pientareen yhteistyökumppaneilla on. Kyselyn vastausten perusteella sekä opinnäytetyön teoriasta Nuorisoasema Pientare saa ajatuksia toiminnan kehittämiseen sekä toimintasuunnitelman tekoon.

2 NUORTEN TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Terveyden edistämisessä on kysymys mahdollisuuksien luomisesta, muutokseen tähtäävästä toiminasta sekä terveyttä suojaavien ja vahvistavien tekijöiden ylläpitämisestä. Toiminta voi kohdistua joko yksilöön tai yhteiskuntaan. Terveyden edistämisen periaatteiden mukaan terveys on ominaisuus, toimintakyky, voimavara, tasapaino sekä kyky selviytyä tai suoriutua. Terveyden edistäminen perustuu monitieteisyyteen ja yleisesti yhteiskunnassa hyväksyttyihin arvoihin, kuten ihmisarvo, itsenäisyyden kunnioittaminen, tasa-arvo, voimaannuttaminen sekä osallistuminen ja osallistaminen (Pelto-Huikko, Karjalainen & Koskinen-Ollonqvist 2006, 12–13).

2.1 Ennaltaehkäisy nuorisotyössä

Ennaltaehkäisevällä työllä tarkoitetaan työmenetelmää, joka on asiakkaan parissa tehtävää ammatillista, suunnitelmallista ja tavoitteellista tukemista erilaisissa elämäntilanteissa ja asiakasta kohdanneissa muutoksissa, kun tuen tarve on vielä pieni. Ehkäisevällä työllä pyritään täten ehkäisemään erityisen tuen tarvetta. (Järvinen ym. 2012, 12–21.) Ennaltaehkäisevä työ voidaan myös määritellä niin, että sen perusta on riskien arvioinnissa. Tällä tavoin pystytään ennaltaehkäisevästi huomioimaan ne seikat, jotka vaikuttavat henkilön elämään heikentävästi, kuten elinoloihin ja elämänlaatuun (Lyyra, Pikkarainen & Tiikkainen, 2007, 5.) Lasten ja nuorten Pieksämäki – Hyvinvointisuunnitelmassa 2014–2017 nousee useaan kertaan esille ennaltaehkäisevän työn merkitys talouden näkökulmasta. Kehittämiskohteina nousi syrjäytyneen nuoren tukeminen elämäntilanteissa, sekä pyrkimys auttamaan nuoria, jotka ovat syrjäytymisuhan alla. Tärkeäksi kehittämiskohteeksi nousee myös nuorisosoasematoiminnan monialainen kehittäminen. (Lasten ja nuorten Pieksämäki hyvinvointisuunnitelma 2014–2017. 29.) Aikuiset ovat nuorten terveyden tärkeimpiä tekijöitä. He ovat esimerkkejä ja malleja. Puheet vaikuttavat nuoriin vain jos teot ja sanat kohtaavat. Välittäminen on rajojen asettamista, kysymistä, puuttumista ja keskustelua. Näissä asioissa nuorisosoasema kykenee tukemaan nuoren kasvua ja kehitystä. (Hanhijärvi, Juvakka & Perho 2010, 10.)

Suomen nuorisotyö- Allianssi Ry on määritellyt Suomen hallitusohjelmaan vuosille 2011- 2015 nuorisopoliittiset tavoitteet, joista esiin nousee ennaltaehkäisevä työ. Pitkällä aikavälillä ennaltaehkäisevä nuorisotyö on nuoren elämän laadunparantamista ja kustannustehokkainta syrjäytymisen ehkäisyä. Ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön panostaminen on samalla sijoitus tulevaisuuteen. Arvioiden mukaan yksi nuorisotyöhön sijoitettu euro tuo yhteiskunnalle hyötyä kolmen euron verran. (Allianssi Ry i.a, 4.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Lapsi kasvaa kunnassa -tutkimuksen mukaan ne kunnat, jotka 1990-luvun lamassa karsivat eniten peruskouluterveyspalveluista maksavat nyt kaikkein eniten nuorten mielenterveysongelmien erityispalveluista (Salmi, Mäkelä, Perälä & Kestilä 2012, 5). Lasten sijaishuollon kustannukset ovat 2000-luvulla nousseet 400 miljoonaa euroa, samalla kun ennalta ehkäisevästä työstä, perheiden kotipalveluista ja perhetyöstä on karsittu kuluja (Rimpelä 2011, 11–18).

Nuorisotyö perustuu ennaltaehkäisevään toimintaan ja sen keskeisin tavoite on luoda toimintaedellytyksiä nuorten omalle toiminnalle. Nuorisolaissa (72/2006) tämä muotoutuu nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi. Laki on tullut voimaan vuonna 2006, ja aktiivisen kansalaisuuden rinnalle on nostettu myös nuorten kasvu- ja elinolojen vahvistaminen sekä sosiaalinen vahvistaminen. Vuonna 2006 myös syrjäytyminen käsitteenä korvattiin sosiaalisen vahvistamisen käsitteellä, koska se kuvaa paremmin ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn suhdetta monialaisessa yhteistyössä. (Aaltonen 2011, 17.)

Korjaava työ tulee aina kalliimmaksi kuin ennaltaehkäisevä työ. Ennaltaehkäisevä työ on myös edellytys lasten ja nuorten hyvälle elämälle. Hyvän kasvuympäristön elementtejä ovat turvallinen arkielämä, perhe ja kaveripiiri, monipuoliset harrastukset, hyvä koulutus sekä itseisarvoinen lapsuus ja nuoruus. Tutkimusten mukaan 25-vuotiaana työelämästä syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle elinkaarensa aikana 430 000 euron lisäkustannuksia sekä noin 700 000 euroa tuotannollisia tappioita. (Aaltonen 2011, 18.)

Nuorisotoimen tekemä nuorisotyö on kunnissa tapahtuvaa pysyväluonteista perusnuorisotyötä. Melkein kaikissa Suomen kunnissa on nuorisotilat ja suurimmissa kaupungeissa nuorisotiloja on myös kaupunginosissa. Nuorisotilat ovat avoimia kaikille nuorille. Nuorisotiloissa nuori voi harrastaa, oleskella ja tilat antavat samalla mahdollisuuden

vaikuttavalle osallistumiselle. Nuorisotoimi saavuttaa suurimman osan nuorista, koska tiloja löytyy lähes joka kunnasta. Siksi niiden tarpeellisuus on merkittävä ehkäisevässä nuorisotyössä. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 221.)

Nuorten parissa toimivan sairaanhoitajan työnkuvaan kuuluu ennaltaehkäisevä työ. Ennaltaehkäisevätyö sisältää konsultointia, ohjausta ja tiedottamista, sekä riskiryhmissä elävien nuorten erityistä huomiointia. Sairaanhoitajan toimenkuvaan kuuluu myös tilanteet joissa nuori odottaa lasta ja tämän vuoksi nuori voi tarvita ohjausta myös varhaiseen tukemiseen vanhemman ja lapsen välillä. Sairaanhoitajan rooli nuorten auttamisessa on kouluterveydenhuolto/ oppilashuoltotyö niiltä osin, kun on kyseessä psyykkisen voinnin ennakointi tai siihen puuttuminen. Sairaanhoitajan työnkuvaan nuorten kanssa lisäksi kuuluu konsultointi, ohjaus ja tiedottaminen. (Kiuru 2014.)

2.2 Moniammatillinen verkostotyö

Nuorisolaki on huomionut 7 a §:ssa moniammatillisuuden seuraavasti:

”Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomais-tenedustajia.” (Nuorisolaki 20.8.2010/693.)

Perusterveydenhuollossa, koulussa ja muilla nuorten kanssa toimijoilla, ei ole riittävästi tietoa avun hakemisen kanavista eikä taitoja nuorten vakavien ongelmien tunnistamisessa. Nuorten kanssa toimivan sairaanhoitajan tehtävänä on tunnistaa nuoren ongelmat varhaisessa vaiheessa ja arvioida niiden vaikutuksia nuoren elämään. Sairaanhoitajat pystyvät vähentämään hoitotyön keinoin riskejä ja kuormitusta. Sairaanhoitajalta vaaditaan inhimillistä ja ammatillista osaamista sekä valmiuksia toimia moniammatillisessa yhteistyössä. (Kilkku 2008, 68).

Yhä useammin nuoret ovat moniongelmaisia, jolloin tarvitaan monen eri alan asiantuntijuutta. Voimassa olevan nuorisolain mukaan kuntien paikallisten viranomaisten pitää suunnitella ja kehittää monialaista yhteistyötä kokoamalla nuorten ohjaus- ja palvelu-

verkosto (Lybeck & Walldén 2011, 28). Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tarkoituksena on koota tietoa oman alueen nuorten kasvu- ja elinoloista sekä sovittaa palveluita yhteen, jolloin on mahdollista toimia myös ennaltaehkäisevästi (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 61). Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa tulee olla edustus kunnan opetustoimesta, nuorisotoimesta, sosiaali- ja terveystoimesta sekä työ- ja elinkeinotoimistosta ja poliisista. Lisäksi verkostoon voi tarvittaessa kuulua muita viranomaisia ja seurakunnan tai järjestöjen edustajia. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto voidaan koota myös useampien pienten kuntien yhteistyönä, jolloin se helpottaa laajemmalla alueella toimivien työvoima-, poliisi- ja puolustusviranomaisten osallistumista verkostoon sekä antaa yhtä kuntaa laajemman kuvan alueen nuorten tilanteesta ja palveluista. Verkoston toiminta kattaa kaikki alle 29-vuotiaat nuoret kohdistumatta vain erityisen tuen tarpeessa olevien tai yksinäisten nuorten asioihin, toimien viranomaisten yleisenä yhteistyöfoorumina. (Lybeck & Walldén 2011, 28–29.) Moniammatillinen yhteistyö on nuorisotyön kantava voima. Jos nuorisotyöllä ei olisi yhteistyötahoja, se ei voisi toimia. Nuorten ongelmia ratkottaessa moniammatilliselle yhteistyölle on tarvetta, sillä nuorisotyöntekijällä ei välttämättä ole kaikkea tietoa ja taitoa ongelmien ratkaisemiseksi. Työntekijällä ei välttämättä ole osaamista usealta eri alalta (Vehviläinen 2002, 13.) Cederlöf (2007) kuvaa nuorisotoimella ja paikallisesti toimivalla moniammatillisella yhteistyöllä olevan arvostettu asema nuorisotyössä. Nuorisotyössä verkostoitumisella ja moniammatillisuudella tarkoitetaan kunnan eri toimialojen poikkihallinnollista sekä eri sektoreilla työskentelevien nuorisotyötä tekevien vuorovaikutusta ja yhteistyötä. (Cederlöf 2007, 48.)

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtäviä ovat nuorten kasvu- ja elinoloja koskevien tietojen kokoaminen ja elinolojen arviointi, nuorille suunnattujen palveluiden yhteensovittaminen ja vaikuttavuuden edistäminen. Lisäksi nuorten palveluihin liittyvien yhteisten menettelytapojen suunnittelu ja tehostaminen sekä nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvien tietojen vaihdon sujuvuuden edistämiseksi (Lybeck & Walldén 2011, 32–40.)

Moniammatillisuus on vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa tärkeää on oppia hyödyntämään muiden tietotaitoa. Tärkeää on myös kunnioittaa muiden asiantuntijuutta ja osaamista eikä kokea sitä uhkaksi omalle asiantuntijuudelle. Moniammatillisuudessa on tärkeää ymmärtää, että vaikka on itse oman alansa ammattilainen, niin kuitenkin ei tarvitse osata kaikkea. Tämä on enemmänkin rikkaus, eikä sitä tarvitse kokea omaa pä-

tevyyttä uhkaavana asiana. Myös ongelmatilanteet kuuluvat moniammatilliseen kanssa-käymiseen, ja nämä synnyttävät myös avointa kommunikointia, jolloin myös työntekijät toimivat uudella tavalla. Moniammatillisuus on avainsana asiakastyössä sekä palvelujen kehittämisessä. Sen myös koetaan olevan ainoa keino vastata tulevaisuuden haasteisiin, sillä moniammatillisella yhteistyöllä vältetään päällekkäinen työ sekä mahdollistetaan asiakkaalle laadukkaampi ja tarkoituksenmukaisempi palvelu. Tulevaisuudessa myös kuntarajojen ylittävä moniammatillinen yhteistyö tulisi tärkeään rooliin. (Jävinen & Taajamo 2008, 12 -13.)

Moniammatillisessa verkostotyössä käytetään sosiaalisten verkostojen voimavaroja potilaan tai asiakkaan apuna. Asioita ei saa käsitellä ilman asiakkaan läsnäoloa, tai häneltä tulee olla suostumus asioiden käsittelyyn. Verkostojen ja autettavan välillä on oltava avoimuus sekä luottamus. Verkostotyön olennaisia tunnusmerkkejä ovat monen toimijan ja organisaation välinen yhteistyö, yhteinen tavoite, keskinäinen sitoutuminen, avoimuus, dialogisuus sekä asiakaslähtöisyys. (Vuorilehto, Tuulevi, Kurki & Hätönen 2014. 73–74.) Sairaanhoidajalla on oma roolinsa moniammatillisessa verkostossa. Sairaanhoidaja tukee perheitä ja nuoria muuttuneissa elämäntilanteissa, rakentamalla turvallista ja luotettavaa kontaktia yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tapaamisissa kartoitetaan monin eritavoin menneitä, nykyhetkeä ja tulevaa. Raporteilla, dokumentoinnilla, palaverissa, kotikäynneillä havainnot ja tieto jäsentyvät perheiden sekä nuoren parhaaksi. Näillä menetelmillä sairaanhoidaja turvaa hoidon jatkuvuuden. (HUS. i.a.)

Varhainen tukeminen on moniammatillisen työn avainsana, sillä on huomattu, että korjaava työ tulee liian kalliiksi yhteiskunnalle ja on hyväksi asiakkaalle, jos ongelmat olisi korjattavissa pienemmillä toimenpiteillä. Vertaisuus ja kokemusten vaihto on keskeistä varhaisessa tukemisessa, sillä yhteisöllisyyden tunne on tärkeää yksilölle, varsinkin jos kyseessä on syrjäytymisvaarassa oleva henkilö. Varhainen tukeminen vaatii työntekijältä ohjaustaitoja ja erilaisten mahdollisuuksien näkemistä. (Kolkka, Mantela, Holopainen, Louhela, Packalein & Kaisvu 2009, 105 -106.)

2.3 Nuoruus, kehityshaasteet ja tuen tarpeet

Nuoruuden katsotaan yleisesti alkavan biologisista muutoksista, puberteetista. Alussa nuorelle on tyypillistä oman fyysisen minän tutkiskelu. Biologisten muutosten käynnistymisen nuoruusiässä aiheuttavat hormonitoiminnan muutokset, jotka johtavat ulkoiseen muutokseen. Nuoruuden edetessä myös sukukypsyys ja seksuaalisuus heräävät. Psykkisellä tasolla nuori käy läpi muuttumisprosessiaan ja omia tunteitaan sekä muodostaa itsenäisempää identiteettiä. Kognitiiviseen kehitykseen kuuluu abstraktin ja loogisen ajattelun taitojen kehittyminen. Sosiaalinen kehitys johtaa oman kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman saavuttamiseen, yhteiskuntaan yhdistymiseen ja ammatti-identiteetin löytymiseen. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén. 2007, 18.)

Nuoruuteen kuuluu irtautuminen vanhemmista ja vastuun ottaminen omasta toiminnasta (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166). Nuorisolain mukaan nuoruus alkaa 12-vuotiaana ja jatkuu 29 vuoden ikään asti. (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Näitä vaiheita ovat varhaisnuoruus: 11–14-vuotiaat, keskinuoruus: 14–18-vuotiaat sekä myöhäisnuoruus: 19–25-vuotiaat (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 172.) Nuoruus ajanjaksona sijoittuu ikävuosien 12–22 väliin. Ikäjakson loppupuolella kiinteytyy jo suhteellisen vakaa aikuisen persoonallisuus. Nuoruusikä muuttaa persoonallisuutta ratkaisevalla ja lopullisella tavalla. Siihen vaikuttavina tekijöinä ovat aiemmat kehitysvaiheet, synnynnäinen kasvun ja kehityksen voima, pyrkimys kohti aikuisuutta sekä nuoren ja hänen ympäristönsä vuorovaikutus. Kehityksellisenä päämääränä on saavuttaa itse hankittu autonomia. Tie on pitkä ja joskus vaikeakin, lapsuuden täydellisestä riippuvuudesta kohti itsenäisyyttä ja nuorisoasema voi tässä prosessissa olla tukemassa nuoren kasvua kohti aikuisuutta. (Aalberg & Siimes 2007, 67.)

Nuoruuden kehitystapahtumat edellyttävät nuoren irrottautumista vanhemmistaan ja vanhempien korvaamista ikätovereilla. Nuoren persoonallisuuden kehittymisessä on kavereilla keskeinen merkitys (Aalberg & Siimes 2007, 68, 70.) Itsenäistymisen ideaali on vahvasti sidottu lapsuudenkodista irrottautumiseen (Holdsworth & Morgan 2005). Hyvä lapsuuden aikainen hoivasuhde ja vahva vanhemmuus antavat hyvät lähtökohdat nuoren hyvinvoinnille ja onnistuneelle irrottautumiselle lapsuudenkodista (Hietala, Kalltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 162–163).

Nuoruutta sanotaan toiseksi mahdollisuudeksi, sillä tarkoitetaan sitä, että nuoren lukkiutumaton persoona on vielä mahdollinen muutoksille. Toisaalta taas nuoruusiässä voidaan myös pilata tulevaisuutta väärin valintojen seurauksena. Nuoren persoonallisuus alkaa muokkautua yksilölliseksi omaehtoisten valintojen seurauksena. Valintojensa mukaan nuori suuntaa kohti tulevaisuutta parhaimmillaan tavoitteellisesti tiedostaen, mitä tulevaisuudeltaan haluaa. (Hietala ym. 2010, 161.)

Siirtyminen aikuisuuteen voidaan määritellä kolmen keskeisen kriteerin avulla: omasta itsestään vastuun ottaminen, itsenäinen päätöksenteko ja taloudellinen itsenäisyys (Nurmi, Ahonen, Lyytikäinen, Pulkkinen & Ruoppila 2010, 161). On vaikeaa rajata milloin nuoruus vaihtuu aikuisuuteen. Nuoruuden kehitystä kuvataan kolmen kriisin ratkaisuksi: ihmissuhteiden kriisin, identiteetin kriisin ja ideologisen kriisin. Yleensä kriisit etenevät nuoruudessa ajallisesti peräkkäin, mutta ne voivat tulla osittain samanaikaisesti (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 27–28.) Nuoruus ja itsenäistyminen ovat usein myllerryksen ja kapinoinnin aikaa. Kuitenkin suurin osa nuorista on huumorintajuisia, sanavalmiita ja sosiaalisia. He puhuvat kieliä ja ovat virtuooseja tietotekniikan maailmoissa. Joskus he sortuvat ylilyönteihin, mutta useimmilla elämän perusta on luja ja hyvällä pohjalla. (Sinkkonen 2010, 52–53.)

Nuoruusikään liittyy kehityksellisiä tehtäviä joilla on suuri merkitys nuoren kasvulle tässä merkittävässä elämänvaiheessa. Yksi näistä kehitystehtävistä on vanhemmista irtaantuminen ja heidän uudelleen löytämisensä aikuisella tasolla. Kapinointi vanhempia ja muita aikuisia ja auktoriteetteja kohtaan kuuluu nuoruuteen, kuten myös konfliktien provosoiminen ja sääntöjen rikkominen. Kehityopsykologisesti vastustus ja kapinointi ovat nuorten tehtäviä, sillä muutoin he eivät itsenäisty. Persoonallisen identiteetin rakentaminen on myös nuoren kehitystehtävä. Tällöin etsitään mielipiteitä ja valitaan arvoja. Tällainen minäkäsityksen prosessi voi jatkua jopa keski-ikään asti, mutta tavallisesti identiteetti selkiytyy 18–20 -vuotiaana. (Hellström 2010, 199; Väestöliitto 2015.)

Murrosiässä nuori turvautuu ikätovereiden apuun ja he alkavat korvata vanhempia. Kaveripiirin hyväksyntä on tärkeää ja sitä haetaan usein kielletyn kokeilulla yhdessä. Kaveriporukassa tärkeää on yhdessäolo ja samankaltaisuuden kokemus. Myös oman seksuaalisuuden herääminen ja valmistautuminen parisuhteeseen on yksi nuoruuden kehitystehtävistä. (Hellström 2010, 199; Väestöliitto 2015.)

Jokainen nuori saavuttaa nämä kehitystehtävät oman henkilökohtaisen temperamenttinsa ja kypsyymistähtinsa mukaisesti. Epäonnistuessaan nämä kehityskriisit saattavat aiheuttaa esimerkiksi mielenterveysongelmia. Kriisien kokeminen on hyvin yksilöllistä, mutta useimmiten niistä selviydytään arkisen tuen turvin. Nuori tarvitsee tehtävissään aikuisten tukea ja ohjausta, jota saadaan kodista ja koulusta. Myös ikätovereiden ja kavereiden rooli on tärkeä. (Hietala ym. 2010, 115; Väestöliitto 2015.) Itsenäistyminen vaatii irtiottoa vanhemmista, joten nuoren voi olla vaikea osoittaa kaipaavansa tukea (Hiila 2005, 5–6). Murrosikäinen nuori tarvitsee aikaa ja tilaa kehittyä, suojaavat rajat sekä terveellisten elämäntapojen ja rutiinien tuomaa turvaa (Väestöliitto 2015.). Yhteiskunnalliset ja kansainväliset muutokset mahdollistavat enenevässä määrin yksityisen ihmisen maailman avartumisen. Nämä muutokset luovat nykynuorille myös sellaisia ongelmia, joita edellinen sukupolvi ei tuntenut. (Aaltonen ym. 2007, 152.)

3 HAASTEET NUORTEN TERVEYDEN EDISTÄMISESSÄ

Nuoruusikä on mahdollisuuksien ja haasteiden aikaa. Osalle nuorista kasaantuu nuoruusvuosina ongelmia, jotka näkyvät henkisenä pahoinvointina tai ulkoisena häiriökäyttäytymisenä. Yleisimpiä tunneperäisiä ongelmia ovat masennus ja ahdistus. Syitä nuorten henkiseen pahoinvointiin ja mielenterveydenongelmiin on monia, kuten stressaavat tai traumaattiset elämän tapahtumat, geneettiset tekijät, kiusaaminen sekä konfliktit ja riidat perheessä. Ongelmakäyttäytymisellä taas tarkoitetaan aggressiivisuutta, käyttöhäiriötä sekä rikollisuutta. Ongelmakäyttäytymiselle löytyy monia syitä; niitä voivat olla esimerkiksi kyvyttömyys kontrolloida omaa toimintaa, vanhempien kasvatustavat, perheväkivalta, heikko koulumenestys tai ikätoverien vaikutus. Yksi suuri nuorten keskuudessa vaikuttava ongelma on päihteiden käyttö, ja tämä liittyy useasti näihin edellä mainittuihin muihin ongelmiin. Keskeisimpänä tekijänä päihteiden käyttöön ovat kuitenkin ikätoverit ja niin sanottu ryhmäpaine, joka lisää todennäköisyyttä nuorten päihteiden käyttöön (Nurmi ym. 2010, 150–155.)

Nuoruudessa nuori tarvitsee tukea kaverisuhteisiin, seksiin ja seurusteluun liittyviin kysymyksiin, kouluun sekä vapaa-ajalle. Jos nuori näissä epäonnistuu, kehityskriisit saattavat aiheuttaa syrjäytymistä, mielenterveys- ja päihdeongelmia (Hietala ym. 2010, 115.) Sosiaaliportissa (Malin 2014) on maininta, että nuoret viettävät suurimman osan ajastaan koulun ja kodin ulkopuolella paikoissa, jotka ovat nuorten omia ja aikuisilta suljettuja paikkoja. Myös organisoiduissa nuorten vapaa-ajanpaikoissa, kuten nuorisosemalla, on hyvä olla koulutettuja työntekijöitä, joilla on osaamistaitoa edistää nuorten hyvinvointia, estää nuorten ongelmien ilmaantumista ja ennaltaehkäistä jo ilmenneiden ongelmien vakavoitumista. Koulutetut työntekijät tekevät tämän joko yksin nuoren kanssa tai yhdessä muiden kasvuympäristön tukijoiden kanssa (Malin 2014).

3.1 Syrjäytymisen ehkäisy

Syrjäytymisellä tarkoitetaan lukuisia eri ongelmia, jotka kietoutuvat yhteen prosessinomaisesti; mukana ovat sosiaaliset, terveydelliset kuin taloudellisetkin tekijät. Yksittäinen ongelma ei sinänsä aiheuta syrjäytymistä, vaan kyse on kasaantuvista ongelmista.

Nuorten elämässä syrjäytyminen etenee vaiheittain sekä se ulottuu lopulta koko elämään, ja siksi syrjäytymistä tapahtuu eri tasoilla minkä vuoksi voidaan puhua ei-syrjäytyneistä, syrjäytymisvaarassa olevista ja syrjäytyneistä. Kaikki syrjäytyneet eivät ole samalla tavalla ja samassa määrin syrjäytyneitä, vaan usein heillä on eri riskitekijöitä, jotka esiintyvät yksilöiden ja ihmisryhmien elämässä. Yksittäisen ongelman perusteella ei voida nuorta tulkita syrjäytyneeksi eikä kaikkia nuoria voi automaattisesti pitää syrjäytyneinä. (Lehtonen & Kallunki 2013, 130.)

Monet ymmärtävät syrjäytyneet nuoret sellaisiksi, joilla ei ole koulutuspaikkaa, eikä työpaikkaa. Heihin liitetään alkoholisoitumista, päihteidenkäyttöä tai mielenterveysongelmia. Harvat ajattelevat, että syrjäytynyt voi olla myös nuori, jolla on ulkoisesti toimeentulo ja työpaikka kunnossa. Tällainen nuori saattaa kokea yksinäisyyttä elämässään, vaikka rankan koulukiusaamisen jäljiltä. Sellainen ulkopuolisuus ei näy tilastoissa. (Sorell 2013.)

Hyvinvointipuutteiden kasaantuminen, erilaiset riskit ja niistä selviytyminen vaikuttavat nuorten syrjäytymisen prosessiin. Koska ilmiö on niin monimuotoinen, on vaikea selvittää tarkkoja tilastoja vuosittain syrjäytyvien tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrästä. Arvioksi on esitetty, että 2–5 % kustakin ikäluokasta on syrjäytymisvaarassa. Syrjäytyneestä nuoresta aiheutuu yhteiskunnalle suuret kustannukset, puhumattakaan osallisten henkisen kärsimyksen määrästä. (Aaltonen ym. 2007, 362.) Kun syrjäytymistä ehkäistään ensisijaisesti yksilötason toimenpitein, usein unohdetaan, että elämä ei ole jokaisen kohdalla täysin vapaasti valittu ja rakennettu projekti, eli ei vain yksilö, myös yhteiskunta voi olla keltoton (Suutari 2002, 34.)

Syrjäytymiseen liittyy voimakkaasti osattomuus, taloudellisten ja henkisten voimavarojen sekä sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman puute. Taloudelliset resurssit, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus ja vaikuttamismahdollisuudet ovat tekijöitä, joiden kautta syrjäytymistä voidaan tarkastella. Nuorten kohdalla taloudelliset resurssit kytkeytyvät paljon perheen mahdollisuuksiin tukea nuorta sekä myös nuoren omiin mahdollisuuksiin osallistua työelämään. Pitkäaikainen poissaolo työelämästä johtaa mahdolliseen syrjäytymisvaaraan, sillä taloudelliset resurssit liittyvät selkeästi palkkatyöhön. Työttömyys merkitsee poikkeusta ihanteellisesta ja tavoiteltavasta elämäntavasta, joten siitä voi myös seurata perhesuhteiden ja terveyden heikkenemistä, sekä se heikentää samalla

myös monenlaisia yhteisöllisiä siteitä. Lisäksi jos nuoren vanhemmat ovat työttömiä, heikentää se vanhempien resursseja tukea nuorta taloudellisesti. (Aaltonen ym. 2007, 361.)

Nuorten syrjäytymisriskiä lisäävät myös yhteiskunnan asettamat vastuut ja velvoitteet. Yhteiskunta vaatii heiltä yhä enemmän tehokkuutta ja tuottavuutta, täytyy osata kilpailla globaaleilla markkinoilla. Pitää olla sellainen yksilö yhteiskunnalle, joka pystyy vastaamaan panoksellaan valtion velan maksulle, hoivamenojen kasvulle, korkealle eläkevastuulle, puhumattakaan ilmastonmuutosten kustannuksista. Siltikin näistä vaateista huolimatta, nykyisen sukupolven pitäisi jaksaa pidempään työmarkkinoilla vaikka päätkät ovat tulleet jäädäkseen. (Pajamäki 2011, 31–32.)

3.2 Ehkäisevä päihdetyö

Opinnäytetyössä käsiteltiin myös päihteitä, mutta emme lähde erittelemään eri päihteitä. Puhtaasti pelkkää alkoholia käyttäviä on nykyään vähemmän, kun taas sekakäyttö on yleistynyt (Havio, Inkinen & Partanen 2008, 45.) Puhuttaessa päihderiippuvuudesta, tarkoitamme pääasiallisesti alkoholin liiallista käyttöä tai sekakäyttöä.

Päihdekokeilut ovat yleistyneet ja yhä nuoremmat kokeilevat päihteitä. Päihteitä ovat alkoholi, tupakka, huumausaineet, impattavat aineet, sekä lääkkeiden väärinkäyttö. Yleisimpiä päihdeidenkäytön aloitustapoja ovat tupakointi ja alkoholin käyttö. Ensimmäiset päihdekokeilut, tutkimusten mukaan, tehdään yläasteiässä. Päihdekokeilut ovat nuorilla yleensä seikkailunhalua ja rajojen kokeilua. Pahimmillaan se voi johtaa päihdekierteeseen, ja lopputuloksena voi olla paha päihderiippuvuus. (Tukiverkko 2014.)

Holmberg (2010, 39.) kuvaa päihderiippuvuuden tarkoittavan pakonomaista käyttäytymistä, jossa kemiallisten aineiden käytön hallitseminen ja lopettaminen käy yhä vaikeammaksi johtaen usein pitkäaikaiseen ja toistuvaan päihdealtistukseen sekä korkean toleranssin kehittymiseen. Päihderiippuvuus määritellään krooniseksi ja toipumisen jo alettuakin helposti toistuvaksi sairaudeksi. Riippuvuus voi olla psyykkistä, fyysistä tai sosiaalista sekä kaikkia näitä erilaisina yhdistelminä. Psyykkisessä riippuvuudessa henkilö kokee päihteen, sen käytön ja vaikutuksen hyvinvoinnilleen välttämättömäksi.

Yleensä psyykkinen riippuvuus alkaa kehittyä jo ennen fyysistä riippuvuutta. Fyysisessä riippuvuudessa elimistö on tottunut päihteeseen siinä määrin, että päihteen puuttuminen elimistöstä aiheuttaa erilaisia häiriöitä, jossa hermostovaikutukset näkyvät vieroitusoireina. Sosiaalinen riippuvuus ilmenee henkilön kiinnittymisenä sellaiseen sosiaaliseen verkostoon, jossa päihteiden käytöllä on keskeinen sija. (Havio ym. 2008, 42–43.)

Terveysten edistämisen keskuksen selvityksen mukaan lähes kaikki nuoret kohtaavat alkoholimainontaa säännöllisesti. Eniten mainontaa nähdään ja kuullaan television välityksellä, mutta myös lehdet ja kaupat mainitaan usein tässä yhteydessä. Periaatteessa laki kieltää alkoholimainonnan kohdistamisen alaikäisiin, mutta nuoret kokevat osittain mainonnan olevan heille suunnattua. Selvityksen mukaan 53 % nuorista kokee alkoholimainosten vetoavan heihin. Suuri osa nuorista kokee, että mainoksissa esitetään tilanteita, joissa alkoholin juominen herättää vastakkaisen sukupuolen edustajien mielenkiinnon sekä lisää hauskanpitoa kavereiden kanssa. (Järvinen & Varamäki 2011, 11–12.)

3.3 Mielenterveys nuorisotyössä

Mielenterveys on koko elämän ajan jatkuva kehitysprosessi. Se ei ole pysyvä tila, vaan tilanteeseen ja aikaan sidoksissa oleva voimavara. Mielenterveyttä tarkastellaan useista eri näkökulmista. Luonnontieteissä huomio kiinnitetään mielenterveyden fysiologiseen ja biologiseen taustaan. Yksilöpsykologisessa näkökulmassa huomioidaan ihmisen varhainen kehitys ja asiat, jotka altistavat häiriöille tai edistävät terveyttä. Kehityopsykologinen näkökulma yhdistää nämä kaksi tieteen alaa. Yhteiskuntatieteissä ihmistä tutkitaan yhteisön ja ryhmän jäsenenä. Yhteisöjen asenteilla ja arvoilla on myös merkityksensä mielenterveyteen; toteutuuko oikeudenmukaisuus ja tasa-arvoisuus vai leimataan-ko mielenterveysongelmista kärsivä ihminen? (Heikkinen-Peltonen, Innamaa & Virta 2009, 8-9.)

Positiivisella mielenterveydellä pyritään siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelmanäkökulmasta. Positiivinen mielenterveys on tavoiteltava asia, joka nähdään selviytymiseen liittyvänä taitona. Se tarkastelee mielenterveyttä voimavarana. Positiiviseen mielenterveyteen sisältyvät yksilön voimavarat, itsetunto sekä kyky solmia ja ylläpitää

ihmissuhteita. Positiivisen mielenterveyden avulla voidaan havaita, ymmärtää ja tulkita ympäristöä sekä sopeutua tai muuttaa sitä tarpeen tullen. Nämä asiat vahvistavat yksilön kykyä tulla toimeen sosiaalisissa verkostoissa sekä yhteiskunnan jäsenenä. Positiivinen mielenterveys tukee arjessa jaksamista ja auttaa kokemaan elämän mielekkäänä. Sen avulla yksilö kykenee toimimaan tuottavana ja luovana yhteiskunnan jäsenenä. Hyvä mielenterveys auttaa sietämään menetyksiä ja hyväksymään omassa elämässä tapahtuvat muutokset. Terve mieli kykenee lisäksi erottamaan oman ajatusmaailman ja ulkoisen todellisuuden toisistaan. (Heiskanen, Salonen & Sassi 2010, 20; Lavikainen, Lahtinen & Lehtinen 2004 16.)

Mielenterveyden ongelmista nuori kärsii silloin, kun hänen kehityksensä pysähtyy ja tasapainottomuudesta alkaa koitua hänelle haittoja: ihmissuhteet lukkiutuvat, opiskelu hankaloituu, tulee vaikeita ristiriitoja lähiympäristön kanssa, eikä nuori tämän vuoksi saa kehityksellistä tukea. Muutoksia taas nuoressa ovat: ikätoverisuhteet jäävät pois, menettää mielenkiinnon ikätovereita kiinnostaviin asioihin. (Lönngqvist, Henriksson, Marttunen & Partonen 2011. 564.)

Yksi tärkeä osa nuoruutta on itsenäistyminen, sukupuoli-identiteetin löytäminen, arvojen, normien, eettisten periaatteiden ja ihmissuhdemallien löytäminen sekä liittyminen ympäröivään maailmaan. Nuoren itsenäistyessä he oppivat kaveripiirissä ryhmään kuulumista, sääntöjen noudattamista ja sosiaalisia käytöstapoja. Psyykkinen kehitys ei aina etene heillä suoraviivaisesti. Nuoruudessa mielenterveysongelmat ovat kaksi kertaa yleisempiä kuin lapsuudessa. Mielenterveyshoitoa vaativia häiriöitä on yli 20 %:lla nuorista. Useimmat aikuisiällä toimintakykyä uhkaavat mielenterveysongelmat saavat alkunsa juuri nuoruusiässä. (Pirskanen & Pietilä 2008, 189; Laukkanen, Marttunen, Miettinen & Pietikäinen 2006, 15.)

Nuorten mielenterveysongelmia, kuten masennusta, ahdistusta ja itsemurha ajatuksia ei ole helppo tunnistaa. Yhdysvalloissa nuorten riskikäyttäytymiskyselyyn vuonna 2003 vastasi 15 000 yläastelaista nuorta, joista 16,9 % oli harkinnut kuluneen vuoden aikana itsemurhaa, 16,5 % tehnyt itsemurhasuunnitelman, 8,5 % yrittänyt itsemurhaa yhden tai useamman kerran ja 2,9 % yrittänyt tehdä itsemurhan lääkkeiden avulla. Tutkimus osoitti, ettei koulun henkilökunta ollut huomannut itsemurhaa suunnittelevia nuoria. Lisäksi 90 %:lla teini-ikäisistä, jotka tekevät itsemurhan, oli mielenterveysongelmia,

mutta yleensä he eivät olleet saaneet hoitoa ongelmiinsa. (Weist, Rubin, Moore, Adelsheim, Wrobel 2007, 55).

Ikävaiheena nuoruus on aikaa, jolloin tulee nopea fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kasvu ja kehitys. Tässä ikävaiheessa koetaan myös muutoksia suhteessa omaan seksuaalisuuteen, vanhempiin, kaveripiiriin ja omaan persoonaan. Nämä muutokset, jotka ovat hyvin nopeita voivat hämmentää nuorta. Nuorten aivot ovat aikuisten aivoja huomattavasti herkempiä ulkoisille ärsykkeille, kuten päihteet. Monet mielenterveydenhäiriöt ilmenevät jo nuorena. Eri tutkimusten mukaan 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostakin mielenterveydenongelmasta ja nämä ovat nuorten tavallisimpia terveysongelmia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.) Päihteet ovat merkittävä ongelma mielenterveydelle, sillä alkoholi aiheuttaa masennusoireita (Vuorilehto ym. 2014, 34).

Nuoruuden kehitystehtävistä selviytyminen ei ole helppoa. Reilu 16 prosenttia vuonna 1987 syntyneistä miehistä ja naisista oli saanut jotain psykiatrista hoito vuoteen 2008 mennessä. Psykiatrista erikoissairaanhoidon avohoidossa oli saanut noin kymmenen prosenttia miehistä ja lähes 16 prosenttia naisista. Sairaalahoidon oli saanut reilu viisi prosenttia sekä miehistä ja naisista (Paananen & Gissler 2011, 1-5.) Mielenterveysongelmat uhkaavatkin monen nuoren kehittymistä aikuisuuteen. Nuori tarvitsee aikaa sopeutuakseen kehityksen tuomiin muutoksiin ja mielenterveyden edistämiseksi häntä tulisi tukea tässä kasvussa. Nuorten mielenterveyden edistämisen painopistettä tulisi siirtää nuorten mielenterveyden vahvistamiseen, jolloin kiinnitetään huomiota olemassa olevaan mielenterveyteen ja sen tukemiseen. (Kinnunen 2011, 6, 108–112.) Mielenterveyden häiriöistä voidaan puhua, mikäli diagnoosikriteerit täyttyvät, nuoren kehitys pysähtynyt ja tasapainottomuus aiheuttaa haittoja nuoren ihmissuhteille ja opiskelulle. Erityisesti nuoren oma arvio avun tarpeesta tulee ottaa huomioon (Marttunen & Kaltiala-Heino 2011, 564–565.)

Mielenterveys- ja päihdeosaamisessa korostuu hoitohenkilöstön kyky tarkastella nuoren ongelmia kokonaisvaltaisesti ja moniammatillisesti. Mielenterveys- ja päihdepotilaan hoitoketjuun kuuluvat julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palvelut. Hyvää hoitamista on hoidon näkeminen hoitoprosessina. Mielenterveys- ja päihdeosaamisessa erityisosaaminen korostuu. Tarkoituksenmukaisen hoidon järjestämisessä tarvitaan laaja-alaista hoitotieteen, lääketieteen ja sosiaalityön tietämystä sekä ymmärrystä psykiatri-

sesta hoitamisesta, päihdehoidosta sekä perhe- ja verkostotyöstä. (Vähäniemi 2008, 101–103).

3.4 Nuorten seksuaalisuus

Seksuaaliseksi riskikäyttäytymiseksi katsotaan useat seksikumppanit, varhain aloitetut yhdynnät sekä seksuaalinen käyttäytyminen, johon liittyvät useat partnerit ja ehkäisyn laiminlyönti (Kuortti 2012, 36; Aromäki 2010). Riskikäyttäytymisen on katsottu kuuluvan osaksi nuoren aikuistumista, mutta nykyään riskikäyttäytyminen on saanut uusia piirteitä, mikä uhkaa jo nuoren terveyttä. Nuorena opittu riskikäyttäytyminen siirtyy helposti myös osaksi aikuisuutta. (Aromäki 2010.) Sukupuolitautilien esiintyminen on kasvussa, ja vaikka taudit eroavatkin monella tavalla toisistaan, niiden leviämislle on yksi yhteinen tekijä - ihmisen käyttäytyminen (Nikula 2009, 7.)

Murrosiässä nuoret muodostavat seksuaaliset toimintamallit. He päättävät, haluavatko ottaa vastuuta ja suojautua sukupuolitaudeilta sekä ei toivotuilta raskauksilta, vai ottavatko riskejä. Kaikkiin ongelmiin, joita nuoret kohtaavat he eivät pysty itse vaikuttamaan. Seksuaali- ja lisääntymisterveysongelmia, joita nuoret kohtaavat, ovat teiniraskauden ja sukupuolitautilien lisäksi seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö. Sairaanhoidaja nousee avainasemaan tehdessään työtä nuorten parissa. (Miljardi nuorta ratkaisee 2003, 6.)

Yhteiskunnassa käydään paljon keskustelua lasten altistumisesta median tarjoamalle seksille, väkivallalle ja ylikaupallisuudelle. Lisäksi ollaan huolissaan siitä, että nuorille tarjotaan yhä enemmän aikuismaisia tuotteita kuten muotivaatteita ja elektroniikkaa. Näiden katsotaan vaikuttavan ennenaikaiseen aikuistumiseen. (Wilska 2005, 89.) Vaikka kulutuksen ja median vaikutus lasten identiteetin muodostumisessa sekä sosiaalistumisessaan lisääntyy, ei tule ajatella, että markkinat ja media yksinään tekisivät lapsista tahdottomia uhreja. Vanhempien asenteet vaikuttavat eniten nuorten kulutuskäytäntöihin ja – asenteisiin ja lasten elämäntapa liittyy täysin vanhempien elämäntapaan. Kuluttamisesta on siis tullut tärkeä aktiviteetti nimenomaan perheiden yhteisenä toimintana. (Wilska 2005, 91, 94.)

3.5 Matala kynnyys nuorisotyössä

Matalan kynnyksen palveluiden määritelmänä voidaan pitää sellaisia palveluita ja toimintamalleja jotka ovat lähellä nuoria ja helposti saatavilla. Tämä auttaa nuorta löytämään palvelun, jos se sijaitsee lähellä muita nuoren käyttämiä palveluita. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 186.) Matalan kynnyksen palveluita ja malleja voivat kuntien lisäksi tarjota myös kolmannen sektorin toimijat ja seurakunnat. Yhtenä tunnusmerkkinä matalan kynnyksen paikoille on se, ettei nuori tarvitse lähetettä käyttäkseen kyseistä palvelua. Tällä vaikutetaan siihen, että nuori itse voi varata ajan tai tulla suoraan kyseiseen palveluun. Matalan kynnyksen palveluita tulisi voida käyttää anonyymisti. Tällä voitaisiin madaltaa asiakkaan kynnystä puhua omista asioistaan ja saada tietoa häntä auttavista palveluista. Usein matalan kynnyksen palvelut ovat käyttäjilleen maksuttomia. (Matalan kynnyksen palvelut 2012.)

Matalan kynnyksen palvelut rinnastetaan usein kohderyhmiin, joita on vaikea tavoittaa. Jotkut matalan kynnyksen palvelut voivat olla sisällöltään sellaisia, ettei niiden pariin edes hakeuduta aktiivisesti. Matalan kynnyksen palvelu näytetään yleensä sellaisena toimintana, johon nuoren on helppo hakeutua. Nuoren omat voimavarat ja motivaatio voi olla vähäistä käyttää palvelua. Tietylle kohderyhmälle tarkoitettu matalan kynnyksen palvelu on palveluntarjoajalle haasteellinen, koska asiakaskunta voi olla heterogeenistä ja heidän palvelut eivät ole verrattavissa toisiinsa. Palveluntarjoajan tulee tuntea oma kohderyhmä hyvin ja huomioida heidän tarpeet. Tämän johdosta matalan työn edellytykset ja periaatteet vaihtelevat kohderyhmän mukaan. (Kaakinen, Törmä, Huotari & Inkeroinen 2003, 59–60.)

Matalan kynnyksen asemien henkilökunta koostuu moniammatillisesta työryhmästä, johon kuuluvat sosiaali- että terveydenhuollon ammattilaiset. Lääkärin konsultaatio on mahdollista matalan kynnyksen paikoissa. Matalan kynnyksen palveluihin asiakkaat voivat hakeutua ilman lähetettä tai ajanvarausta. Palveluita nuori voi käyttää myös anonyymisti, eikä päihtymys estä palveluiden saamista. Matalan kynnyksen paikkojen aukioloajat ovat usein virka-ajasta poikkeavia, jolloin on mahdollista päästä palveluiden piiriin oman vuorokausirytmän mukaan. Asiakas voi matalan kynnyksen palveluissa keskustella hoitoon liittyvistä asioista ja saada tietoa hoitopaikoista. Usein tämä madaltaa

päihdehoitoon hakeutumista ja kypsyttää asiakkaan valmiutta muutokseen (Päihdetyö 2014.)

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

Tämä opinnäytetyö tehtiin Pieksämäellä sijaitsevalle nuorisoasema Pientareelle. Pieksämäki on kaupunki Etelä-Savon luoteisosassa. Pieksämäellä asuu noin 20 000 ihmistä, ja väestörakenne on vanhuspainotteinen. Tilastokeskuksen arvion mukaan vuonna 2015 Pieksämäen väestöstä 9,8 % on 7–17-vuotiaita ja 55,5 % 18–64-vuotiaita. Vuonna 2012 Pieksämäen väestöstä 31,3 % oli lapsiperheitä. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on laskenut tasaisesti viime vuosina (Lasten ja nuorten Pieksämäki – hyvinvointisuunnitelma 2014–2017.)

Nuorisoasema Pientare on nuorille suunnattu matalan kynnyksen kohtaustapaikka, johon nuori voi tulla tapaamaan muita nuoria. Nuori voi tulla tapaamaan myös eri alojen ammattilaisia sekä osallistua ryhmätoimintaan. Nuorisoasema Pientare on toiminut Pieksämäellä vuodesta 2013. Toiminnasta ovat mukana Pieksämäen kaupungin alaisuudessa Pieksämäen nuorisotoimi, sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä Pieksämäen Seudun Liikunnan nuorten työpaja Potku. Pientareen palvelut tuotetaan eri toimijoiden yhteistyönä. Nuorisoaseman toiminta rahoitetaan kokonaisuudessaan lahjoituksin sekä sijoittamalla toimintaan kaupungin eri toimijoiden työpanosta. Nuorisoasema hyödyntää tavaralahjoituksia toiminnassaan. Tavaroita voidaan myös lahjoittaa ja lainata Pientareen toimintaan osallistuville nuorille. Tällä hetkellä nuoret voivat esimerkiksi lainata kannettavia tietokoneita asioiden hoitamista varten. Nuorisoasema Pientare on nuorille suunnattu matalan kynnyksen kohtaustapaikka, johon nuori voi tulla tapaamaan toisia nuoria, sekä eri alojen ammattilaisia ja osallistua ryhmätoimintaan. (Pieksämäen nuorisotoimi 2014.)

Nuorisoasema Pientareen ovet ovat avoinna tiistaisin ja torstaisin klo 14–17 ja fyysiset tilat ovat Tapparakadulla, psykiatrian poliklinikan alakerrassa. Nuorisoasema Pientareella päivystävät Pieksämäen kaupungin etsivät nuorisotyöntekijät, nuorten sairaanhoitaja, nuorten työpaja Potku, aikuissosiaalityön sosiaaliohjaaja, TE-toimiston edusta, sekä vaihtuvat vierailijat. Tällä hetkellä Nuorisoasema Pientareella toimii Kässäklubi-ryhmä ja Nuorten äitien ryhmä sekä Kokkaa ja Rokkaa-ryhmä, jotka fyysisesti toimivat nuorisoaseman tiloissa. Lisäksi Kontiupuiston koululla toimii Puutyöryhmä. Ideat ryhmiin ovat lähteneet nuorilta. Nuorisoasema Pientareen palvelut ovat maksuttomia, luotamuksellisia ja vapaaehtoisia. Nuorisoaseman henkilökunta tekee työtä oman työnsä

ohella, eikä heille ole resursoitu nuorisoaseman toiminnan ylläpitämistä. (Pieksämäen nuorisotoimi 2014.)

Nuori tai hänen läheisensä voi ottaa yhteyttä nuorisoasemalle, jos kaipaa arkeen mukavaa tekemistä, tarvitsee apua virallisten asioiden hoidossa, nuorella on huoli itsestään tai kaveristaan, tai tulevaisuus askarruttaa. Nuori voi hakea nuorisoasemalta apua myös kouluun tai töiden hakemiseen. Nuorisoasemalla nuori saa apua, jos kokee että alkoholin, lääkkeiden tai huumeiden käyttö huolestuttaa. Apua ja tukea nuori saa myös jos kotona ongelmia ja nuori haluaa näistä ongelmista puhua.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millainen on toimiva nuorisoasema sekä kerätä tietoa, jota nuorisoasema voi hyödyntää toimintasuunnitelman tekemisessä. Opinnäytetyöhön kerättiin tietoa jo toiminnassa olevista nuorisoasemista haastattelemalla muutamia nuorisoasemilla työtä tekeviä ihmisiä, lähinnä terveydenhuollon henkilöstöä. Näiden stukturoitujen teemahaastattelujen pohjalta tehtiin kysely nuorisoasema Pientareen yhteistyöverkostolle. Kyselyn tarkoituksena oli muun muassa kartoittaa, millaisia palveluita yhteistyöverkosto nuorisoasemalle toivoi ja miten paljon työaikaa he itse pystyvät käyttämään nuorisoaseman toimintaan osallistumiseen.

Tavoite oli tuottaa tietoa, jota nuorisoasema voi hyödyntää oman toimintansa kehittämisessä. Tavoite opinnäytetyötä tehdessämme oli syventää omaa ammatillista osaamistamme ja saada valmiuksia kohdata vaikeuksissa oleva nuori. Tämän opinnäytetyön tekeminen on auttanut syventämään omaa tietouttamme nuorten terveyden edistämisestä. Olemme myös saaneet uutta tietoa mitkä kaikki tahot ovat mukana syrjäytymisvaarassa olevan nuoren elämän tukemisessa.

Tutkimuskysymykset joihin haastattelulla ja kyselyllä pyrittiin vastaamaan:

1. Millainen on toimiva nuorisoasema?
2. Millaista yhteistyötä Nuorisoasema Pientare tekee nyt ja tulevaisuudessa?

6 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS

6.1 Taustaa opinnäytetyölle

Opinnäytetyötä lähdettiin ideoimaan syksyllä 2013, jolloin ajatuksena oli tehdä opinnäytetyö aiheesta mielenterveys ja päihdetyö. Tästä aiheesta on jo olemassa useita tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Nuorten ongelmat puhututtivat tuolloin mediassa, josta syntyi ajatus kysyä Pieksämäen nuorisotoimelta, olisiko heillä tarjota aiheita opinnäytetyölle. Ensimmäisiä ehdotuksia oli tehdä Nuorisoasema Pientareelle toiminnan kuvaus, sekä kehitysehdotuksia, tai nuorten mielenterveys ja päihdeongelmaisten kanssa toimivien verkostojen kuvaus, jolla voitaisiin karsia päällekkäisiä palveluja. Aiheeksi valikoitui Nuorisoaseman kehittäminen, koska juuri tuolloin julkaistussa lasten ja nuorten hyvinvointi suunnitelmassa oli nostettu Nuorisoasema Pientareen toimintasuunnitelman tekeminen esille. Ajatuksena oli, että opinnäytetyömme tulisi olemaan apuna heille toimintasuunnitelman teossa, sekä Nuorisoasema Pientare voisi hyödyntää opinnäytetyötämme toiminnan rahoituksen hakuprosessissa. Alusta alkaen olemme tehneet nuorisotoimen kanssa yhteistyötä ja saaneet heiltä hyviä ideoita, sekä toiveita opinnäytetyön sisällöstä. Sopimus yhteistyöstä allekirjoitettiin syksyllä 2014.

Tiivis yhteydenpito ja ajatustenvaihto nuorisotoimen kanssa on ollut läsnä koko opinnäytetyö prosessin ajan. Olemme osallistuneet yhteistyöverkoston palaveriin, sekä tavanneet useita kertoja etsiviä nuorisotyöntekijöitä prosessin aikana. Kävimme myös paikanpäällä katsomassa millaista toimintaa nuorisoasema Pientare tarjoaa nuorille päivystys aikoina. Tällöin pääsimme keskustelemaan nuorisoasemalla toimivien työntekijöiden kanssa ja saimme tietoa mitä nuorisoasema Pientareella tehdään.

Teoriatietoa opinnäytetyöhön haettiin kirjastoista sekä erilaisten hakukoneiden, kuten Nelliportaali, Theseus ja Google, kautta. Hakusanoina käytettiin nuorisoasemaa, moniammatillisuutta, matalaa kynnystä sekä nuorisolakia. Lähdemateriaalina käytettiin kirjallisuutta, päättötöitä, hoitotieteellisiä julkaisuja, sekä ProGradu-töitä. Menetelmänä käytimme pääasiallisesti laadullista, eli kvalitatiivista menetelmää, mutta työ sisältää myös määrällistä eli kvantitatiivista tietoa.

Teoriatietoa vahvistettiin teemahaastattelulla, joka tehtiin Mikkelin Olkkariin. Haastattelulla tuettiin teoriatiedosta nousseita kysymyksiä yhteistyökyselyyn, joka toteutettiin nuorisoasema Pientareen yhteistyökumppaneille.

6.2 Haastattelumateriaalin suunnittelu

Haastattelua suunnitellessamme keräsimme teoriatietoa nuorten terveyden edistämistä, sekä nuorten terveyden edistämisen haasteista. Yhteistyöpalaverissa nuorisotoimen kanssa selvitimme heidän toiveitaan haastattelun suhteen. Kartoitimme nuorisotoimen kanssa yhdessä, mitä asioita kannattaisi heidän mielestään kysellä, jotta haastattelun kysymykset tukisivat opinnäytetyön tarkoitusta. Teoriatieto etsiessä vastaan tuli aiheita, jotka olisivat olleet kiinnostavia, mutta eivät kuitenkaan toimivia Pieksämäen kokoisessa kaupungissa. Tämän vuoksi kysymyksiä karsittiin niin, että niiden vastaukset todellakin palvelevat Pieksämäen nuorisoasema Pientareta ja ovat myös mahdollisia toteuttaa käytännössä. Ennen haastattelua kysyttiin haastateltavalta lupa haastattelun nauhoitukseen sekä lupa saada käyttää hänen nimeä opinnäytetyössä.

6.3 Haastattelun toteutus

26.11.2014 menimme Mikkelin Olkkariin toteuttamaan haastattelua. Haastattelimme Mikkelin Olkkari-hankkeen koordinaattoria Katja Saukkosta. Tällä haastattelulla haemme vastauksia tutkimuskysymykseemme siitä millainen on toimiva nuorisoasema.

Yhteistuumin haastateltavan Katja Saukkosen kanssa sovimme, että haastattelu toteutettaisiin vapaasti keskustelemalla, kuitenkin käyttäen strukturoitua kyselypohjaa. Nauhoitimme haastattelun digitaalinauhurilla, sekä lisäksi nauhoitimme haastattelun myös puhelimella. Keskustelemalla toteutettu haastattelu olikin hyvä ratkaisu, sillä näin sai sujuvasti syvennettyä vastauksia, joista koimme olevan mahdollisesti apua opinnäyte-työn jatkoa ajatellen. Saimme kaikkiin kysymyksiin kattavat vastaukset.

6.4 Haastattelun tulokset

Mikkelin Olkkari on matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapiste, joka on nuorten ja heidän toimijoidensa kohtauspaikka. Ajatuksena on, ettei nuorten tarvitse tietää, mitä palveluja heidän on mahdollista saada, vaan nuori saa nuorisotasemalta työntekijän ja aikuisen tuekseen. Palvelut kohdistetaan nuorille ja tarkoitus on, että nuori saa palvelunsa niin sanotusti samalta luukulta. Nuorten ikäjakauma on noin 13–29 vuotta. Alaikäraja tulee yläkouluiästä, koska lapsille on enemmän tarjolla leirejä ja palveluita. Yläikäraja tulee nuorisolaista.

Mikkelin Olkkarissa on yhdistetty kaupungin ohjauspalveluita yhteen paikkaan. Olkkari tarjoaa matalan kynnyksen palveluja, joihin sisältyy ohjaus ja neuvontatyötä arki-iltopäivisin. Tällöin paikalla on Olkkarin työntekijöitä. Heihin saa ottaa yhteyttä myös puhelimitse ja sähköpostitse. Olkkarista on jalkauduttu myös kouluille ja ostoskeskuksiin. Ajatuksena on ollut, että eri toimijat muodostavat työparin. Itse toimintaa Olkkari järjestää nuorten ideoitten pohjalta. Esimerkkinä toiminnasta esille tuli VIP-pelaajat, jossa nuoret pelaavat sosiaalisia lautapelejä. Aluksi työntekijä vetää ryhmää, mutta pian vetovastuu siirretään nuorille. Muita toiminnassa olleita tai olevia ryhmiä oli muun muassa kirjoitus-ryhmä ja teatteri-ryhmä.

Olkkarissa toimii nuorten mielenterveys vastaanotto 13–19-vuotiaille nuorille. Vastaanotolla työskentelee kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa ja psykologi. Psykiatrin konsultatiota on tarjolla kahdeksan tuntia viikossa. Olkkarista löytyy kaksi päihdetyöntekijää, jotka tekevät ennaltaehkäisevää työtä, sekä hoitavat jo päihteitten kanssa tekemisissä olevia nuoria.

Olkkarista löytyy nykyisin tuki- ja jälkihuollon ohjaajat, etsivä nuorisotyö, sekä koulupudokkaiden koppari työryhmä. Kaikkia näitä toimintoja on koordinoitu Olkkarista käsin viimeiset kolme vuotta.

Olkkarin katon alla palvelee tällä hetkellä ohjaus ja neuvontatyö, päihde- ja mielenterveyspalvelut, etsivä nuorisotyö ja jälkihuolto. Yhteistyötahoina on myös A-klinikka, nuorisopsykiatrian poliklinikka ja päihdepoliklinikka. Työntekijöitä kannustetaan toi-

mimaan työpareina, ja että työparin olisi hyvä olla ns. talon ulkopuolelta. Järjestötahojen, kuten seurakunnan ja kriisikeskuksen, kanssa tehdään myös yhteistyötä.

Mikkelin kaupungin sisäinen malli Olkkarille on hyvä, mutta toiveena olisi saada terveydenhoitajan palvelut osaksi Olkkarin toimintaa. Ajatuksena olisi järjestää nuorille terveystapaamisia terveydenhoitajan kanssa. Nuorilta on tullut toiveena saada rauhallinen tila nettiopiskeluun.

Rahoituksensa Olkkari on saanut vuosien 2011–2015 välillä hankkeen kautta. Euroopan sosiaalirahastosta on saatu varat toiminnan käynnistämiseen ja verkostojen rakentamiseen. Etsivä nuorisotyö saa rahoituksensa opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksina. Tuki- ja jälkihuolto saa puolestaan kaupungin talousarvion kautta rahoituksensa.

Vuoden 2015 alussa Olkkari siirtyy kokonaan Mikkelin kaupungin alaisuuteen hankkeen loppuessa, jolloin resurssit pienenevät hieman.

Saukkonen kertoo, että ohjaus ja palveluverkosto on nuorisolainalainen.

7 KYSELY NUORISOASEMAN YHTEISTYÖTAHOILLE

7.1 Kyselyn suunnittelu, analysointi ja toteutus

Halusimme selvittää yhteistyökyselyllä Nuorisoasema Pientareen nykyisten yhteistyötahojen ajatuksia jo olemassa olevasta yhteistyöstä, sekä heidän halukkuudestaan kehittää yhteistyötä tulevaisuudessa. Tämän kyselyn pohjana käytimme Mikkelin Olkkarista tehtyä teemahaastattelua. Liikkeelle lähdimme tutkimuskysymysten määrittelyllä, eli mitä halutaan tutkia ja millaista tietoa tutkittavasta asiasta halutaan. Opinnäytetyön kyselyn (LIITE 3.) kysymykset ideoitiin ja muotoiltiin yhdessä Pieksämäen etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa ja kysymykset perustuivat teoretietoon, sekä strukturoituun teemahaastatteluun. Kysymyksiä muotoutui lopulta yhdeksän, joista monivalintakysymyksiä oli seitsemän ja avoimia kysymyksiä kolme. Avoimilla kysymyksillä haluttiin saada mahdollisimman laaja-alaista tietoa ja vastaajien oma ääni kuuluviin.

Tutkimusaineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat tutkimuksen ydinasioita. Analyysivaiheessa tutkijalle selviävät vastaukset asetettuihin kysymyksiin tai se, olisiko tutkimuskysymykset pitänyt asettaa toisin (Hirsijärvi 2007, 216.) Analyysin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen, jolloin hajanaisestakin aineistosta luodaan mielekäs, selkeä ja yhtenäinen informaatiokokonaisuus, josta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009. 108.)

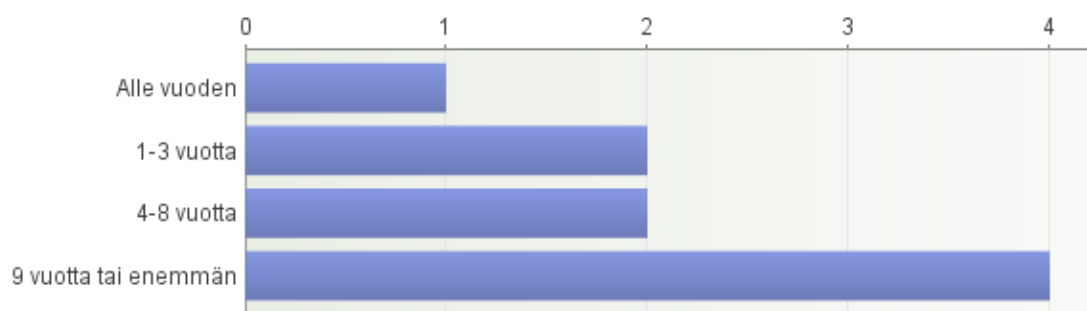
Tietoa tulevasta kyselystä vietiin eteenpäin etsivän nuorisotyöntekijä Piia Tenhusen kautta. Lisäksi toinen kyselyn tekijöistä oli nuorisotoimella työharjoittelussa syksyllä 2014, jolloin kartoitettiin yhteistyötahoja, joille kysely lopulta lähetettiin. Kysely toteutettiin Webropol-verkkokyselynä helmikuussa 2015. Sähköinen kysely oli helppo valita sen helppouden ja taloudellisuuden vuoksi, mutta myös siksi että se oli meille uusi asia. Vallin (2007, 113) mukaan sähköisen kyselyn soveltuvuus on mietittävä kohderyhmän mukaan. Kaikki Nuorisoasema Pientareen yhteistyökumppanit käyttävät työssään sähköpostia, joten kysely oli luonteva valinta tälle kohderyhmälle. Webropolin kautta lähetettiin saatekirje (LIITE 2.) ja kyselylinkki 18 sähköpostiosoitteeseen. Kaikki vastaanottajat olivat sellaisia tahoja, jotka olivat jo tehneet yhteistyötä Nuorisoasema Pientareen kanssa.

Saatekirje on kyselyn julkisivu, jonka perusteella vastaaja joko motivoituu vastaamaan tai ohittaa kyselyn (Vehkalahti 2008, 47–48). Kyselyn saatekirjeessä kerrottiin kyselyn tarkoituksesta ja kahden viikon vastausajasta, ja kerrottiin sähköpostiosoitteet, josta saisi lisätietoja kyselystä. Webproppolissa pystyi seuraamaan reaaliajassa kuinka moni oli kyselyyn vastannut ja lähettämään muistutus viestin kyselystä. Muistutusviestiä läitimme kahteen otteeseen ja jatkoimme kyselyaikaa lopulta vielä muutamalla päivällä. Lopulta kyselyyn vastasi 9 henkilöä, jolloin vastausprosentti oli 50 %.

Opinnäytetyön tuloksien yhteydessä etsimämme suorat lainaukset vastauksista on tarkoituksella jätetty ilman tunnistetietoja vastaajien anonymiteetin turvaamiseksi. Kyselyllä ei kysytty vastaajien ikää tai sukupuolta, ainoaksi tunnisteksi jää vastaajan edustama organisaatio, jonka perusteella vastaajan henkilöllisyys olisi helppo päätellä. Sillä kuka vastaaja on tai mitä organisaatiota hän edustaa ei ole tulosten kannalta suurta merkitystä. Siksi käsitelimme koko tutkimuksen ajan paljastamatta vastaajien henkilöllisyyttä itsellemmekään.

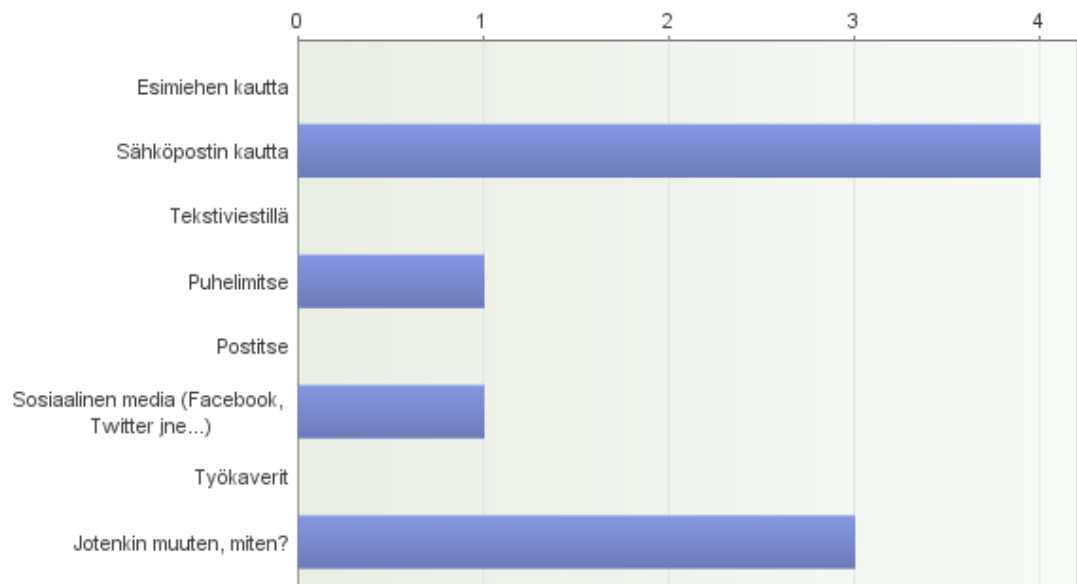
7.2 Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi kaikkiaan yhdeksän ($N=9$) eri yhteistyötahoa. Vastaajissa oli edustettuna oppilaitokset, terveydenhuollon toimijat, sosiaalihuolto ja poliisi. Vastaajista 44 % ($n=4$) on toiminut nykyisessä työtehtävässään yhdeksän vuotta tai kauemmin. Vain 11 % ($n=1$) vastaajista on toiminut työssään alle vuoden (KUVIO 1). Tällä kyselyllä haettiin vastausta tutkimuskysymykseen, nuorisosoaseman tekemästä yhteistyöstä nyt ja tulevaisuudessa.

KUVIO 1. Vastaajien työvuodet nykyisessä työssä.

Kyselyssä selvitimme, mitä kautta vastaajat saavat tietoa Nuorisoasema Pientareen toiminnasta. Vastaajista suurin osa, eli 44 % (n=4) saa tietoa nuorisoasema Pientareeseen liittyvistä asioista sähköpostin välityksellä. Sosiaalisen median välityksellä tietoa sai vain 11 % (n=1) vastaajista. Esimiesten tai postin välityksellä tapahtuvaa tiedonkulkua ei kyselyyn vastaajien mukaan esiintynyt. Yhteydenpidon vastauksien määrät henkilöinä (KUVIO 2).

KUVIO 2. Tiedonkulku yhteistyötahoille Nuorisoasema Pientareelta.

Yksittäisiä mainintoja tiedonkulun kanavista olivat erilaiset kokoukset, nuorisoaseman henkilökunta sekä työtoverit ja verkoston jäsenet. Tiedonkulun kehittämiseksi esiin nousi vastaajien toive pitää enemmän yhteisiä palavereita sekä hyödyntää enemmän sähköpostia, jotta tieto kulkisi myös sellaisille yhteistyötahoille, jotka työskentelevät pääsääntöisesti virka-ajan ulkopuolella. Esiin nousi myös epätietoisuutta siitä, mikä Pientare oikeastaan edes on?

”Ovatko etsivät Pientareen tyyppejä, vai ’pelkkiä’ etsiviä?”

Kaikki vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että eri alojen ammattilaisten kokoontumista yhteistyöpalavereihin asiakkaiden palvelutarpeiden täyttämistä ajatellen pidetään hyvänä asiana. Vastaajien mielestä tällaisella toiminnalla ehkäistään päällekkäistä työtä sekä saadaan suunniteltua nuorille kattavampaa ja henkilökohtaisempaa palveluverkostoa.

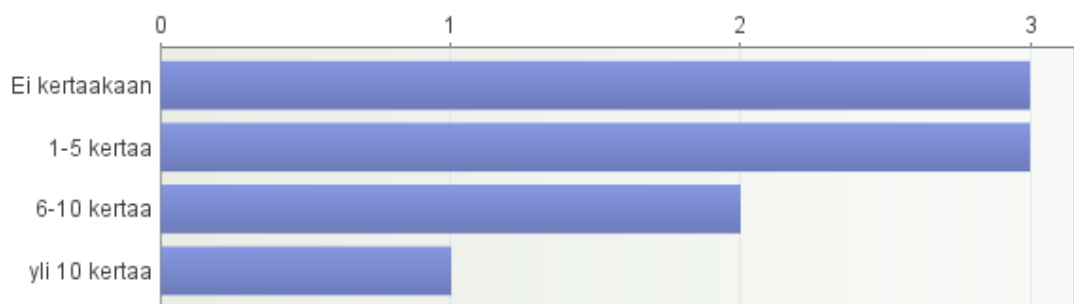
”Moniammatillinen yhteistyö ehkäisee päällekkäistä työtä ja helpottaa asiakkaan kokonaistilanteen hahmottamista.”

”Ratkaisujen löytäminen asiakkaiden haasteisiin edellyttää monialaista yhteistyötä, yli sektorirajojen.”

”Selvä asia, ko.nuorilla taustalla erilaisia ’juttuja’, ongelmia yms..Porukalla voisi miettiä mikä juuri ko.nuorelle realistisin polku, kuka/mikä taho ensisijaisin jne..”

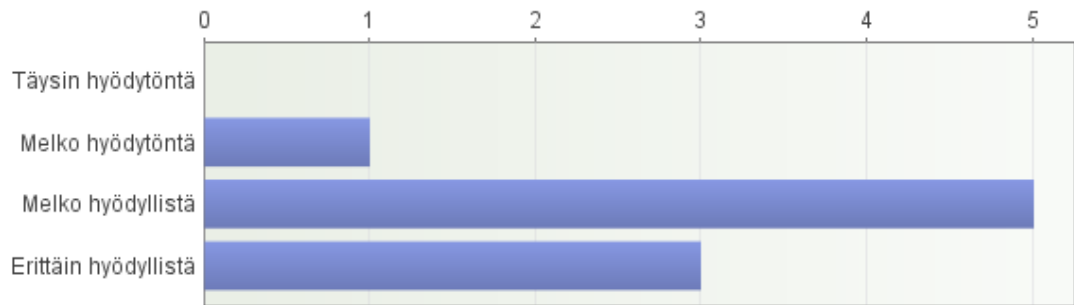
Viimeksi kuluneen vuoden aikana yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ovat tehneet yhteistyötä nuorisoasema Pientareen kanssa. Keskimääräisesti yhteistyötä on tehty 5–10 kertaa kuluneen vuoden aikana.

Vastaajista 33 % (n=3) kertoi, ettei heihin ole kuluneen vuoden aikana otettu lainkaan yhteyttä nuorisoasema Pientareelta asiakkaan palvelutarpeen selvitystä ajatellen. Saman verran vastaajia kertoi, että yhteyttä heihin on otettu 1-5 kertaa. Yli kymmenen yhteydenottoa kuluneen vuoden aikana oli vain 11 % (n=1) vastaajista. Kuvassa 3 on eritelty Nuorisoasema Pientareelta tehdyt yhteydenotot vastaajien lukumäärän mukaan.

KUVIO 3. Yhteistyötahoihin otettu yhteyttä kuluneen vuoden aikana.

Kyselyyn osallistuvista 55 % (n=5) arvioi nuorisoasema Pientareen kanssa tehtävän yhteistyön olevan melko hyödyllistä (KUVIO 4). Kukaan vastaajista ei kokenut yhteistyötä täysin hyödyttömänä.

KUVIO 4. Yhteistyön hyödyllisyys.

Vastauksien perusteluista esiin nousi nuorisoaseman toiminta matalan kynnyksen paikana, jonne ei tarvita erillistä lähetettä, sekä yhteistyö, jolla vältetään päällekkäistä toimintaa. Esille nousi myös oppilaitosten ja nuorisoaseman tekemä yhteistyö, esimerkiksi mahdollisuus saada opintopisteitä olemalla mukana nuorisoaseman toiminnassa.

"On erittäin hyödyllistä tehdä yhteistyötä esim. niiden asiakkaiden kanssa jotka ovat oppilaitoksella, mutta tarvitsevat vapaa-aikaan aikuista sekä tekemistä. Myös ne opiskelijat jotka joko aikovat lopettaa tai ovat lopettaneet olisi hyvä yhdessä etsivän nuorisotyön kanssa tavoittaa ja ohjata toimintaan etteivät jää kotiin. Lisäksi opinnollistamisen sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen saralla on tarpeen miettiä lisää asioita joista nuori voi saada esim. opintopisteitä myös olemalla mukana toiminnassa nuorisoasemalla"

"Osa asiakkaista toimintakyvyltään tasolla, joka edellyttää matalan kynnyksen palvelua."

Haasteina nuorisoaseman kanssa tehtävään yhteistyöhön kyselyssä nousi esille aikataulujen yhteen sovittaminen ihmisten erilaisten työaikojen mukaan, sekä ajankäytön rajallisuus. Yhteistyötahoista psykiatrianpoliklinikan ja päihdepalvelut ovat Pieksämäellä avoinna ainoastaan virka-aikoina. Kyselyssä esiin nousivat myös moniongelmaiset nuoret, jotka eivät kokemuksistaan johtuen välitä enää mistään.

"Nuorisoaseman aikataulut eli tavoitettavuuden lisäämisen sekä oppilaitoksella opettaja yhteistyön, että kurssien sisällöistä löydettäisiin helpommin opinnollistettavia osia."

"Todella haasteelliset nuoret, joilla taustallaan huonoja kokemuksia, joi-

den itsetunto hukassa, jotka ei kokemuksistaan johtuen välitä "mistään". Aineiden käyttäjät.....”

Yhteistyön/toimintatapojen kehittämisideoina esiin nousi tiedonkulun kehittäminen ja monipuolistaminen, sekä organisaation hiominen. Myös toiminnan lisääminen ja laajentaminen, sekä näiden markkinointi nousivat esille.

”Toiminnan kehittäminen moniammatillisena yhteistyönä, tiedottaminen, verkosto- ym. palaverit säännöllisesti, toiminnan markkinointi.”

”Kuten edellä, yhteisiä tapaamisia silloin tällöin kaikesta kiireestä huolimatta. Kun tullaan tutuiksi yhteistyökin on helpompaa.”

8 POHDINTA

8.1 Opinnäytetyöprosessi

Mielestämme meidän opinnäytetyön tekijöiden yhteistyö on sujunut hyvin koko prosessin ajan. Meillä on erilainen tyyli tehdä asioita, mutta olemme silti onnistuneet toimimaan molempia palvelevalla tavalla. Osaltaan työskentelyämme on helpottanut aikaisempi hoitoalan koulutus ja pitkä työkokemus. Meille tärkeää on ollut myös se, että olemme saaneet tukea ja kannustusta Nuorisoasema Pientareelta, opinnäytetyötämme ohjaavalta opettajalta, sekä muilta opiskelutovereiltamme.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut meille paljon tutkimuksen eri vaiheista ja siinä huomioitavista asioista. Nuorisoasemien toiminta on aiheena vähän tutkittu ja tämä asetti meille tutkijoina haasteita teoriaosuuden laadinnassa, käsitteiden valinnassa ja teema-haastattelurungon muodostamisessa. Aineiston keruumenetelmänä teemahaastattelu ja kyselytutkimus olivat meille molemmille tutkijoina uusia asioita. Koimme haastattelurungon laatimisen haasteelliseksi. Uskomme oppineemme näistä tutkimukseen sisältyvistä vaiheista huomattavasti opinnäytetyöprosessin aikana. Työelämälähtöisen opinnäytetyöprosessin ansioista olemme saaneet myös lisää kokemusta yhdessä työskentelestä työelämän edustajan kanssa. Koemme vasta opinnäytetyö prosessin viime metreillä ymmärtäneemme mitä tällä koko opinnäytetyöllä opiskelijalta haetaan.

Kokonaisuudessaan tämä opinnäytetyö vahvisti meidän ammattitaitoa, luovuutta sekä psyykkistä jaksamista. Työn tekemisessä uutta tietoa saatiin tutkimusartikkeleista, muista lehdistä ja kirjoista. Opimme hyödyntämään eri lähteitä ja tekemään hakuja eri tietokannoissa. Koska opinnäytetyö vaati laajaa näkökulmaa, lähteitäkin täytyi olla monipuolisesti. Opinnäytetyön tekeminen eri vaiheineen vaati meiltä sinnikkyyttä, pitkäjänteisyyttä, ahkeruutta, tarkkuutta, stressin sietokykyä, projektityöskentelyä eri ihmisten kanssa ja halua oppia uutta. Opinnäytetyö oli haasteellinen, mutta työn tekemiseen ja edistymiseen pystyi vaikuttamaan vain me itse.

Haasteena opinnäytetyön tekemisessä koimme sen, ettei kummallakaan ollut selkeää käsitystä kuinka opinnäytetyö prosessi kannattaisi toteuttaa ja mitä kaikkea tämä pro-

sessi pitää sisällään. Haimme useita kertoja ohjausta työlle tämän eri vaiheissa. Ohjauksen kautta saimme varmuutta omille ajatuksillemme ja pystyimme hahmottamaan prosessin selkeämmin. Haasteena kummallakin meistä oli myös tieteellinen kirjoittaminen, koska kumpikin kokee olevansa enemmän käytännön työntekijä kuin kirjoittaja.

Toteuttamamme kysely yhteistyökumppaneille onnistui mielestämme hyvin. Yllätyksenä meille tuli se etteivät kaikki edes tiedäneet mikä nuorisoasema Pientare on ja ketä siellä työskentelee, vaikka kyselyyn vastanneet henkilöt ovat jo tehneet yhteistyötä nuorisoasema Pientareen kanssa. Etukäteen tiedossa oli, että nuorisoaseman vähäinen aukioloaika hankaloittaa yhteistyön tekemistä ja tämä nousi esille myös kyselyyn vastanneiden vastauksista.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Jokainen tutkimus sisältää lukuisia tutkimuseettisiä päätöksiä ja näin ollen tutkija joutuu pohtimaan sekä arvioimaan monessa eri kohdassa tutkimuksen eettisiä ratkaisuja. Tämä on kuitenkin tärkeä asia tutkimusta tehdessä, sillä se vaatii monien eri näkökulmien ja näkökantojen pohtimista, että tutkimuksesta tulee eettisesti asiallinen. Olennaista on hankkia tietoa rehellisesti ja käyttää sitä eettisesti oikein. (Eskola & Suoranta, 2008, 52.)

Tässä opinnäytetyössä eettisyys ja luotettavuus on ollut asia, johon olemme pyrkineet kiinnittämään erityistä huomiota. Tutkimuksemme luotettavuutta tukevat ja lisäävät useat eri asiat, ja olemme pyrkineet arvioimaan sitä kriittisesti eri näkökulmista. Aluksi tutkimuksessamme olennaista oli hankkia lupa tutkittavalta organisaatiolta sekä siihen osallistuvilta henkilöiltä.

Lähdimme liikkeelle tekemällä strukturoidun teemahaastattelun Mikkelin Olkkarissa. Tuolloin varmistimme haastateltavalta, että hänelle sopii haastattelun nauhoitus. Ennen haastattelua varmistimme myös, että haastateltavan nimeä voi tarvittaessa käyttää opinnäytetyössämme lähteenä.

Teimme Pieksämäellä Nuorisoasema Pientareen yhteistyötahoille Webropolin kautta kyselyn. Vastauksia analysoitaessa pyrimme poistamaan vastaajan identiteetin ja ammatin näkymisen vastauksista. Itse kyselyä pidämme luotettavana, vaikka vastausten kappalemäärä oli pieni. Kaikki vastaajat ovat jo tietoisia Nuorisoasema Pientareen toiminnasta ja ovat tehneet yhteistyötä. Vastauksissa esiin nousseet asiat ovat siis jo olemassa olevan yhteistyön toimivuuden arviointia.

8.3 Ammatillinen kasvu

Tulevaisuudessa valmiina sairaanhoitajana palvelujen tunteminen auttaa oman työn hallitsemista. Sairaanhoitajana työskenneltäessä nuorten kanssa tulisi huomioida kaikki terveyden osa-alueet, sillä ihminen on psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Tämän vuoksi psyykkinen jaksaminen tulee huomioida osana nuoren kokonaista hyvinvointia ja antaa tukea sen ylläpitämiseen, sillä nämä ongelmat jäävät helpoiten huomaamatta nuoren kanssa työskenneltäessä. Tämä työ on tärkeä sairaanhoitajan ammatillista kehittymistä ajatellen, sillä nuorten parissa sairaanhoitaja tekee itsenäistä työtä, mutta yhteistyössä eri ammattilaisten kanssa. Sairaanhoitajan on tärkeää kyetä toteuttamaan moniammatillista hoitotyötä niin lääketieteen, sosiaalialan kuin muiden hoitoalan ammattilaisten ja opiskelijoiden kanssa. On edullista tietää mitä yhteistyötahoja omalla paikkakunnalla toimii, mihin palveluihin nuorta voidaan edelleen ohjata ja mistä itse voi saada tarvittaessa lisätietoa.

Opinnäytetyön tekeminen palveli monella tapaa ammatillista kasvuamme, etenkin siinä, että saimme mahdollisuuden opinnäytetyötämme tehdessä hyödyntää aiemmin koulutuksen aikana opittua. Teoreettisen viitekehyksen rakentaminen ja sen yhdistäminen tutkimukseemme auttoi syventämään näkökulmaa yhteiskunnallisen tilanteen ja muutosten vaikutuksista nuorten elämään. Itsestään jo tämän teoreettisen viitekehyksen tekeminen tuotti ongelmia siinä, kuinka rajata aihealuetta. Nuoruuden kehitystehtäviin syventyminen teorian kautta auttoi ymmärtämään nuoruuteen kuuluvia haasteita ja niiden merkitystä ihmisen elämässä. Huolellisesti tehty teoriapohja auttoi tutkimuksen toteuttamisessa ja teorian tiedon soveltamisessa Nuorisoaseman toimintaan ja asiakkaisiin. Tätä pohdintaa tehdessä teoriapohja auttoi laajentamaan tutkimustuloksista tehtyjä

johtopäätöksiä ja teorian kautta ymmärrys eri asioiden vaikutuksista esimerkiksi nuorilla esiintyviin ongelmiin syventyi.

Opettavaista oman ammatillisen kasvumme kannalta opinnäytetyössä oli tutkimustulosten ja johtopäätösten kautta saadut oivallukset muun muassa siitä, että palvelujärjestelmässä on edelleen kehitettävää nuorten kohdalla. Palveluiden on pystyttävä muuttumaan jatkuvasti palvelutarpeen muutosten mukana. Tämä vaatii työntekijöiltä työn jatkuvaa arviointia ja kehittämistä. Etenkin uuden palvelun toiminnan vaikutuksia on mielestämme hyvin haastavaa arvioida.

Opinnäytetyömme tekeminen Pieksämäen kaupungin Nuorisoasema Pientareelle oli meille hieno kokemus, joka opetti paljon. Saimme kokea moniammatillisuuden parhaat puolet. Nuorisoasemalla on jo vahva tahto ja into tehdä palvelusta paras mahdollinen ja oli ilo päästä kokemaan se myös itse opinnäytetyö prosessin kautta.

Moniammatillisuus vaatii työntekijältä paljon sopeutumista, mutta tarjoaa kuitenkin mahdollisuuksia ja haasteita. Verkostojen hyödyntäminen, tasa-arvoinen ja joustava työyhteisö ammattiryhmien välillä, sekä asiakkaiden kokonaisvaltainen kohtaaminen ovat kuitenkin asioita, joiden eteen täytyy tehdä työtä. Moniammatillisuus pystyy vastaamaan nyky-yhteiskunnan haasteisiin uudella työotteella. Tarkoituksena on saavuttaa yhteinen päämäärä, laadukasta, moniammatillista työtä tehden. Koska Nuorisoasema Pientareen toiminta on vielä alussa ja se tulee kehittymään lisää, niin toivomme, että opinnäytetyömme edesauttaa tätä kehitysprosessia ja antaa toiminnalle uusia ulottuvuuksia. Toivomme, että opinnäytetyömme omalta osaltaan selkeyttää Pieksämäen kaupungin Nuorisoasema Pientareen moniammatillista työtä ja sen mahdollisuuksia.

8.4 Opinnäytetyön jatko-aiheet ja päätelmät

Tulevaisuuden haasteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia Pieksämäellä. Meillä heräsi opinnäytetyötä tehdessä ajatus tutkimusaiheesta, jota seuraavat opinnäytetyön tekijät voisivat tutkia, tai aiheesta voisi tehdä kirjallisuuskatsauksen. Aihe liittyisi lasten kaltoin kohteluun: miten sen vaikutus näkyy lasten myöhemmässä elämässä, esimerkiksi nuoruudessa, ja miten sitä voitaisiin ennaltaehkäistä? Tätä aihetta voisi tutkia myös

talouden näkökulmasta, eli kuinka paljon edullisemmaksi Pieksämäen kaupungille tulisi panostaa etenkin nuorten kohdalla tehtävään ennaltaehkäisevään työhön, kuin hoitaa jo syntyneitä ongelmia.

Pohdimme myös, että Nuorisoasemalle voisi tehdä laadullisen tutkimuksen jossa tarkasteltaisiin asiakkaiden kokemuksia palvelun matalakynnyksisyydestä. Tutkimuksessa voisi myös selvittää, minkälaiset työskentelymuodot asiakkaat kokevat parhaimmiksi ja millaisiin haasteisiin he tarvitsevat tukea. Olisi mielenkiintoista myös vertailla tyttöjen ja poikien kokemuksia ja mielipiteitä tuen tarpeista ja työskentelymuodoista.

Pohdimme, että yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset tulevaisuuteen ovat näkyvillä vasta pitemmällä aikavälillä ja tämän vuoksi palveluja kehitettäessä olisi oltava askeleen edellä. Avainasemassa ovat ne ihmiset, jotka tekevät työtä nuorten kanssa tällä hetkellä. Kohdennettaessa palvelujärjestelmää yhä varhaisemman tukemisen suuntaan, tulisi pyrkiä vaikuttamaan myös ihmisten asenteisiin siinä, että apua on hyväksyttävää pyytää jo ennen kuin ongelmat ovat kasaantuneet pahemmiksi. Kaikki sosiaalialalla työskentelevät voivat työssään omalla asenteellaan vaikuttaa osaltaan siihen, mitä mielikuvia ihmisille syntyy jonkin palvelun asiakkuudesta.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti 2007. Lapsesta aikuiseksi, nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Aaltonen, Kimmo 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tallinna: AS Pakett.
- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2007. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.
- Allianssi Ry i.a. Tavoitteet hallitusohjelmaa 2011-2015. Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi Ry. Viitattu 19.3.2015. www.alli.fi
- Aromäki, Kalervo 2010. Nuorten riskikäyttäytymisen ehkäiseminen verkostomallia hyödyntämällä. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkolehti. Teemana maailmanlaajuinen vastuu. Viitattu 28.3.2015. <http://www.minedu.fi>
- Cederlöf, Petri 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä: selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä humanistisen korkeakoulun tutkimus- ja kehitystyössä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- Hanhijärvi, Hannu; Juvakka, Janne & Perho, Maija 2010. Kahdeksan tienviittaa terveyteen. Helsinki: Sitra.
- Havio, Marjaliisa; Inkinen, Maria & Partanen, Airi (toim.) 2008. Päihdehoitotyö. 5. painos. Helsinki: Tammi.
- Heikkinen-Peltonen, Riikka, Innamaa, Marja & Virta, Marjut 2009. Mieli ja terveys. 1.-2. painos. Helsinki: Edita.
- Heiskanen, Tarja, Salonen, Kristiina & Sassi, Pirkko 2010. Mielenterveyden ensiapukirja. 3. korjattu painos. Helsinki: SMS-tuotanto.
- Hellström, Martti 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Hietala, Tarja; Kaltiainen, Tiina; Metsärinne, Ulla & Vanhala, Erja 2010. Nuori ja mieli –koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.
- Hiila, Helena 2005. Nuoret tarvitsevat vanhempien läsnäoloa. Teoksessa: Syrjälä, Jaana (toim.) 2005. Vahva vanhemmuus - paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: VL - Markkinointi Oy

- Hirsjärvi, Sirkka 2007. Aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset. Teoksessa Sirkka Hirsjärvi; Pirkko Remes & Anneli Sajavaara. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Holdsworth, Claire & Morgan, David 2005. Transitions in Context. Leaving home, Independence and Adulthood. Open University Press, Buckingham.
- Holmberg, Jan 2010. Päihderiippuvuudesta elämänhallintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Horelli, Liisa; Haikkola, Lotta & Sotkasiira Tiina 2008. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa: Hoikkala Tommi & Sell Anna 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- HUS. i.a. Sairaanhoido.sairaalat. Länsi-Uudenmaan sairaala. Osastot. Psykiatriset osastot. Lastenpsykiatrianosasto. Sairaanhoidaja. Viitattu 24.2.2015.
<http://www.hus.fi/>
- Järvinen, Anna & Varamäki, Ritva 2011. Nuorten näkemyksiä alkoholimainonnasta. Helsinki: Terveystieteen edistämisen keskus ry.
- Järvinen, Ritva & Taajamo, Terhi 2008. Moniammatillisuuden haasteet ja mahdollisuudet perhetyössä. Teoksessa Noppari, Eija (toim.) Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Järvinen, Ritva; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2. uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy
- Kaakinen, Juha; Törmä, Sinikka; Huotari, Kari & Inkeroinen, Tiia 2003. RAY:n rahoittaman huumeiden vastaisen työn ja matalan kynnyksen palvelujen merkitys. Avustustoiminnan raportteja 10. Sosiaalikehitys Oy. Helsinki: RAY. Viitattu 15.3.2015. <https://www.ray.fi>
- Kaartinen-Koutaniemi, Jaakko (toim.) 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: Lasten keskus
- Kilkku, Niina 2008. Potilasopetus ensipsykoosipotilaan hoidossa. Substantiivinen teoria luottamuksen uudelleen rakentumisesta. Tampere: Acta Electronicaa Tampereensis.
- Kinnunen, Pirjo 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta. Varhaisaikuisen mielenterveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Tampereen yliopisto. Terveystieteen laitos. Väitöskirja. Viitattu 19.3.2015.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66830/978-951-44-8624-1.pdf?sequence=1>

- Kiuru, Katja 2014. Psykiatrinen sairaanhoitaja, lapset ja nuoret. Loviisan kaupunki. Viitattu 24.2.2015. www.loviisa.fi
- Kolkka; Marjo; Mantela, Jaana; Holopainen, Anne; Louhela, Juhani; Packalen, Leena & Kaisvu, Terhi 2009. Yhteiskunnallinen osaaminen, haaste ja tehtävä. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityopsykologia: Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Kuortti, Marjo 2012. Suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveys ja -kulttuuri. Arvot, Riskit ja valinnat. Tampereen yliopisto. Lääketieteen yksikkö. Akateeminen väitöskirja.
- Lappalainen-Lehto, Riitta; Romu, Maija-Liisa & Taskinen, Mailis 2008. Haasteena päihitteet. Ammatillisen päihdetyön perusteita. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Lasten ja nuorten Pieksämäki- hyvinvointisuunnitelma 2014- 2017. Pieksämäen kaupunki Lasten ja nuorten Pieksämäki työryhmä.
- Laukkanen, Eila; Marttunen, Mauri; Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti 2006. Nuorten psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Duodecim.
- Lavikainen, Juha; Lahtinen, Eero & Lehtinen, Ville 2004. Mielenterveystyö Euroopassa. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES). Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Lehtonen, Olli & Kallunki, Valdemar 2013. Nuorten aikuisten syrjäytymiskierre. Janus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti Vol 21, 2/2013.
- Lybeck, Tuula & Walldén, Jaana 2011. Nuorisolain muutokset – monialainen yhteistyö ja etsivä nuorisotyö. Teoksessa Kimmo Aaltonen (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma.
- Lyyra, Tiina-Mari; Pikkarainen, Aili & Tiikkainen, Pirjo 2007. Vanheneminen ja terveys. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Lönnqvist, Jouko; Henriksson, Markus; Marttunen, Mauri & Partonen, Timo 2011. Psykiatria. Helsinki: Duodecim.
- Malin, Maili 2014. Sosiaaliportti, Lastensuojelun käsikirja. Nuoret ja ehkäisevä työ. Viitattu 27.6.2015. <http://kettu.sosiaaliportti.fi>

- Marttunen, Mauri & Kaltiala-Heino, Riittakerttu 2011. Nuorisopsykiatria. Teoksessa Lönnqvist, Jouko; Henriksson, Markus; Marttunen, Mauri & Partanen, Timo (toim.) 2011. Psykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Matalan kynnyksen palvelut. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivut. Viitattu 15.3.2015. <http://www.thl.fi>
- Miljardi nuorta ratkaisee 2003. Koulutus ja terveys – tie kehitykseen. Alkio, Paula; Jun-
tunen, Elina & Tuominen, Jenni (toim.) Tiivistelmä YK:n väestörahas-
ton vuosiraportista The state of the world population 2003. Helsinki:
Väestöliitto.
- Nikula, Minna 2009. Young Men's Sexual Behaviour in Finland and Estonia. Oppur-
tunities for prevention of sexually transmitted infections. Academic disser-
tation. Helsinki university print 2009.
- Nuorisolaki 27.1.2006/72. www.finlex.fi. Viitattu 15.1.2015.
- Nuorten ystävien lehti 2010. 3.numero. Pönkkö, M-L. Oulu: Nuorten Ystävät ry.
- Nurmi, Jan-Erik; Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea &
Ruoppila, Isto 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Nurmiranta, Hanna; Leppämäki, Päivi & Horppu, Sari 2009. Kehityopsykologiaa lap-
suudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Paananen, Reija & Gissler, Mika 2011. Cohort Profile: The 1987 Finnish Birth Cohort.
International Journal of Epidemiology.
<http://ije.oxfordjournals.org/content/early/2011/03/04/ije.dyr035.full>. Vii-
tattu 15.3.2015.
- Pajamäki Osku 2011. Perintö vai perintä. Latvia: Jelgava Printing House.
- Pelto- Huikko, Antti; Karjalainen, Karoliina & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2006. Ter-
veyden edistämisen toimintamallit. Terveiden edistämisen keskus ry, Hel-
sinki.
- Pieksämäen nuorisotoimi 2014. Nuorisoasema Pientare. Viitattu 20.6.2015.
<http://pientare.blogspot.fi/>
- Pirskanen, Marjatta & Pietilä Anna-Maija 2008. Nuorten mielenterveyden ja päihtee-
tömyyden edistäminen. Teoksessa Holmberg, J., Hirschovits, T., Kylmä-
nen, P. & Agge, E. toim. Tämä potilas kuuluu meille. Sairaanhoidaja tekee
mielenterveys- ja päihdehoitotyötä. Helsinki.
- Päihdetyö 2014. Neuvoa-antavat, päihdetyötä tekeville. www.thl.fi. Viitattu 15.6.2014.

- Rimpelä, Matti. 2011. Puheenvuoro. Teoksessa Ritva Uhinki & Ailo Uhinki (toim.) Anna nuorelle tulevaisuus – ettei kukaan syrjäydy. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 2/2011. Turun yliopisto.
- Salmi, Minna; Mäkelä, Jukka; Perälä, Marja-Leena & Kestilä, Laura. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa - Miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä? Päätösten tueksi 1/2012. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.
- Sorell, Anni-Reetta 2013. Nuori ei enää unelmoi. YLE Uutiset, kotimaa. Esitetty 19.9.2013. Viitattu 15.6.2014.
- Suutari Minna 2002. Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 26. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Nuorten mielenterveys. Viitattu 6.3.2015. www.thl.fi
- Tukiverkko 2014. Tampereen kaupungin lukioden erityisen tuen nettisivut. Viitattu 15.6.2014. www.tukiverkko.fi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu painos. Helsinki: Tammi
- Valli, Raine 2007. Kyselylomaketutkimuus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vehkalasti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vehviläinen, Jukka 2002. Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Weist, Mark D & Rubin, Marcia & Moore, Elizabeth & Adelsheim, Steven & Gordon, Wrobel (2007). Mental health screening in schools. Journal of School Health. Vol. 77. No 2.
- Wilska, Terhi-Anna 2005. Lapset, kulutus ja media. Teoksessa: Syrjälä, J. (toim.) 2005. Vahva vanhemmuus - paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: VL – Markkinointi Oy
- Vuorilehto, Maria; Tuulevi, Larri; Kurki, Marjo & Hätönen, Heli 2014. Uudistuva mielenterveystyö. Helsinki: Fioca Oy

Väestöliitto 2015. Nuoruuden kehitystehtävät. Viitattu 28.3.2015.

<http://www.vaestoliitto.fi>

Vähäniemi, Anu 2008. Mielenterveys- ja päihdepotilaan hyvä hoitoympäristö. Teoksessa Holmberg, Jan, Hirschovits, Tanja, Kylmänen, Petri & Agge, Eva (toim.). Tämä potilas kuuluu meille. Helsinki. Sairaanhoidajaliitto ry.

LIITE1

STRUKTUROITU TEEMAHAASTATTELU MIKKELIN OLKKARI

Nuorisoaseman henkilöstö, toiminta ja palvelut

- Millainen on toimintaperiaate?
- Millaisia palveluja Olkkari tarjoaa?
- Ketä terveydenhuollon henkilöstöä Olkkarissa työskentelee?
- Muu henkilöstö?
- Mitä yhteistyötahoja on käytettävissä?
- Millaisia lisäpalvelujen tarpeita toiminnan aikana on tullut esille?
- Mistä olkkari saa rahoituksen?

Palvelujen piiriin tulo

- Mitä kautta nuori päätyy palvelujen piiriin?
- Millainen on nuoren hoitopolku on?
- Kuinka vanhemmat otetaan nuoren hoitoon mukaan?

Vastuun jakaminen

- Mitä palveluja Olkkarin oma henkilökunta voi tarjota?
- Mitä palveluja yhteistyö verkosto tarjoaa?
- Kuinka on jaettu kaupungin ja Olkkarin vastuu alueet?

LIITE 2

SAATEKIRJE

Hyvä nuorisoasema Pientareen yhteistyökumppani.

Olemme sairaanhoitajaopiskelijoita Diakonia- ammattikorkeakoulun Pieksämäen toimipisteestä ja teemme opinnäytetyötä Nuorisoasema Pientareelle.

Oheisella kyselyllä kartoitamme Nuorisoasema Pientareen tämänhetkisiltä ja mahdollisilta tulevilta yhteistyökumppaneilta kokemuksia, toiveita ja odotuksia yhteistyöstä Nuorisoasema Pientareen kanssa. Vastaamalla kyselyyn voit nimettömästi ilmaista mielipiteesi ja toiveesi yhteistyöstä, sekä auttaa meitä saamaan materiaalia opinnäytetyöhön.

Mikäli sinulla on kysyttävää tutkimus/kehittämistyöstämme, meihin voi ottaa yhteyttä sähköpostitse:

minna.harkonen@student.diak.fi

titta.rauhaluoto@student.diak.fi

Toivomme, että vastaat 11.3.2015 mennessä oheisen linkin kautta

<https://www.webropolsurveys.com/S/CF66A38FB598C77E.par>

KIITOS JO ETUKÄTEEN!

Terveisin Minna Härkönen & Titta Rauhaluoto

Kysely Nuorisoasema Pientareen kanssa tehtävästä yhteistyöstä

1. Mikä on ammattinimikkeesi? *

- ☐ Koulukuraattori
- ☐ Koulupsykologi
- ☐ Kouluterveydenhoitaja
- ☐ Terveystenhoitaja (muu, kuin koulu-)
- ☐ Sairaanhoidaja
- ☐ Sosiaalityöntekijä
- ☐ Poliisi
- ☐ Nuorisotyöntekijä
- ☐ Etsivä nuorisotyöntekijä
- ☐ Seurakunnan työntekijä
- ☐ Opettaja
- ☐ Lastensuojelutyöntekijä
- ☐ Jokin muu, mikä?
- ☐ _____

2. Kuinka kauan olette toimineet nykyisessä työtehtävässänne? *

- ☐ Alle vuoden
- ☐ 1-3 vuotta

- ☐ 4-8 vuotta
- ☐ 9 vuotta tai enemmän

TIEDONKULKU

3. Mitä kautta saat tietoa Nuorisoasema Pientareeseen liittyvistä asioista? *

- ☐ Esimiehen kautta
- ☐ Sähköpostin kautta
- ☐ Tekstiviestillä
- ☐ Puhelimitse
- ☐ Postitse
- ☐ Sosiaalinen media (Facebook, Twitter jne...)
- ☐ Työkaverit
- ☐ Jotenkin muuten, miten?
- ☐ _____

4. Kuinka kehittäisit tiedonkulkua Nuorisoasema Pientareen kanssa? *

MONIAMMATILLINEN YHTEYDENPITO

5. Onko mielestäsi tarpeellista, että eri alojen ammattilaiset kokoontuvat yhteispalaveriin

Nuorisoasema Pientareen asiakkaiden palvelutarpeen täyttämiseksi? *

☐ Kyllä

☐ Ei

6. Perustele vastauksesi edelliseen kysymykseen: *

---

7. Kuinka monta kertaa viimeksi kuluneen vuoden aikana olet työssäsi tehnyt yhteistyötä Nuorisoasema Pientareen kanssa? *

☐ En kertaakaan

☐ 1-5 kertaa

☐ 6-10 kertaa

☐ yli 10 kertaa

8. Kuinka monta kertaa viimeksi kuluneen vuoden aikana sinuun on otettu yhteyttä Nuorisoasema Pientareelta asiakkaan tarpeiden selvitystä varten? *

☐ Ei kertaakaan

☐ 1-5 kertaa

☐ 6-10 kertaa

☐ yli 10 kertaa

9. Kuinka hyödylliseksi arvioit yhteistyön Nuorisoasema Pientareen kanssa asiakkaiden palvelutarpeen täyttämässä? *

☐ Täysin hyödytöntä

- ☐ Melko hyödytöntä
- ☐ Melko hyödyllistä
- ☐ Erittäin hyödyllistä

10. Perustele vastauksesi edelliseen kysymykseen *

---

11. Millaiset asiat koet haasteena Nuorisoasema Pientareen kanssa tehtävässä yhteistyössä? *

---

12. Kirjoita vielä lopuksi, miten kehittäisit yhteistyötä tai toimintatapoja Nuorisoasema Pientareen kanssa? *
